

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

Havasított sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, szeptember 2.

Vásárhelyi Béla.

Váratlanul, a szerencsés emberek szenvedéstelen halálával meghalt Vásárhelyi Béla. Ha a pillanatnyi halálvívódásban, a mely elmúlását megelőzte, az utolsó gondolat sebességével végigfutott élete során: könnyű lehetett neki a távozás. Befejezett, viruló és életet adó alkotásokat hagyott itt, a becsületesen elvégzett emberi hivatás, az igazságnak, a jónak és a szépnek tisztelete kísérte útján. Nem érthette a vád, hogy egyetlen alkalmat kihasználatlanul hagyott, a melyben lelke nemes ideáljaiért tehetett valamit. Igaztalanul megbántott emberek panaszai nem zavarják pihenését: a tiszta, megnyugvással teli halál lehet az ilyen. S ha mégis, szűkebb hazájának jövőjére gondolt, a hatalmas, büszke alkotások terveire, a melyek talaját ő alapozta ki, a tervek, a melyek valóra építése Arad közgazdasági nagyságának sziklavarárt fogja jelenteni: az egyetlen fájdalom az elköltözés pillanatában az lehetett, hogy ebben a munkában, a jövőnek építésében többé része nem lehet.

Evtizedek előtt volt, hogy néhány, eleinte talán komolyan se vett rajongó merész, kalandos vágyakat forgatott fejében. Magyarországot gazdasági élete, közlekedési politikája akkor még nem emelte föl a balkáni államok fölé. A mink volt: a fővárost tömtük vele, Pestet cicomáztuk. A nemzeti hiuság tette, hogy a vidék odaadta a maga erejét, szive vérért a becézett Budapestnek: csak fővárosunk legyen a mit az idegeneknek mutogathatunk. S az időben, a mikor mindent az ország központjának áldoztak: ez a néhány ábrándozó egy vidéki városnak, a maga városának európai nagyságát akarta megcsinálni. A modern intézmények egész sorát akarták idetelepíteni. Közlekedési politikát bontottak ki, a melylyel Aradot az Alföld központjává teszik meg, a mely kinyújtja sinkarjait, hogy magához kapcsolja a buza-termő Délvidéket, az erdők és bányák kincseit rejtő Körösvölgyet. A mely erről a nagy vidékről magába szívja a természet őserőit, s cserébe adja a kulturát, az ipart, a forgalmat. Sokkal inkább a táblabírák tdeje volt ez a kor, hogy sem a forrongó terveknek könnyű érvényesülése lett volna. Talán csak egy ember volt, a ki meglátta bennük az uttörőket, a modern haladás előmunkásait: Atzél Péter. S az ő támogatásával kezdhette meg alkotásait az a nagyratörő csapat, a melynek vezére Boros Béni volt, s a melynek gárdájához Vásárhelyi Béla lelke is örök hűséggel szegődött.

Nemcsak hivatalában, nemcsak a messze jövőre kiható tervekben volt örököse Boros Beninek; de méltóképen rája maradt a szellemi örökség, a melyet, kincseket rejtő, kiaknázatlan bányát, Boros Beni hátrahagyott. Apáról fiura nem szállhat természetesebb jogon a szerzett vagyon, mint ahogy reá a Boros Beni művének folytatása hárult. Megiratlan és mégis sokat mondó végrendeletben maradt reá ez az örökség. A végrendelet pedig annyit jelentett: Aradot nagygyá tenni!

S hivatalában, a közéletben, írói munkásságában ez a lánggal égő parancs vezette. Tisztább oltára a lokálpatriotizmusnak, a szűkebb haza sovánizmusának alig égett közöttünk Boros Beni óta, mint aminő az ő lelkében gyult ki. És ezt a belső parancsot nem a hiú ábrándozásokban, az elméleti tervek himzésével és az üres sopánkodásokban töltötte ki, hanem a produktív munkában. S kifejlesztette a hálózatot, amely Arad gazdasági nagyságát megalapította; közlekedési reformot csinált, amelynek tanulmányozására az előttünk járó államok küldték ki szakembereiket, kijelöli az irányokat, amelyek felé a városnak fejlődni kell s a módokat, amelyek ezt a fejlődést biztosítják.

És áldozatot is tudott hozni ezért az érzéséért: pedig ez az áldozat nagy volt. Odaadta a népszerűségét, elvitte a nyugalma, csöndes, zajtalanul munkálkodó magányát; ő, a ki már visszavonult a politikától, vállalkozott a tövises, hálátlan politikai misszióra, amelyért jutalmat nem várt és nem is fogadott el; vállalkozott, mert tudta, hogy a rendkívüli körülmények között városa békéjét megóvhatja és mert azt hitte, hogy alkalma lesz városának, a mellőzött mostoha-gyerekeknek előnyöket szerezni. Tövis nem sebezhetette meg, sár nem ragadhatott rajta; lelke tiszta volt, mert senkinek jogát nem háborította, s amit tett, városáért tette.

S a városban, a mely az ő szereteteért viszonzásul a részvéten kívül nem adhat egyebet, gyászszal állja körül sirját a társadalom, a mely a legjobb szívé emberek egyikét veszi el benne. Gyászt visel utána az a nagy közlekedési intézmény, a melynek feje, továbbfejlesztője volt: az arad-csanádi egyesült vasutak. Nem azok, akik a vasut hálózatnak, a vasut intézményeinek rohamos terjedését, szaporodását, fejlődését látták, — hanem azok tudják igazán értékelni az ő munkásságát, a kik a vasut belső életének részesei voltak. Atyját siratja benne a vasut tisztviselői kara, a mely ritka ragaszkodással viseltetett iránta. S ennek a ragaszkodásnak forrása az ő végtelenül gyöngéd egyéniségében volt: az ő szemrehányásaiban több szeretet volt, mint más dicséretében.

És a gyásznak szomorúsága költözik hozzánk, e lap műhelyébe. Ez ujságnak egy időben első munkása, felelős szerkesztője volt. Az igazságnak, az igazságügyeknek volt hűséges szolgája ebben a tisztében, és az ujságszínélés fő-élvélül mindenkor az igazat írás parancsát hirdette.

Koporsója előtt, gyászbeszédül mondjátok el pusztá életrajzát, sirkövére dicsérő vers helyett vessétek alkotásait. Szebben beszélnek ezek minden fájdalmas dicsőítésnél. S minden virág- és babérhalomnál szebben illeti őt az emberek szívéből fakadó, résztvevő szó: a legigazabb, legjobb emberek egyike meghalt.

Hust-e, vagy kenyeret? A drágaság és az egészség.

Bud., szeptember 1.

A buza ára az országban métermázsánként 14—14 $\frac{1}{2}$ korona, a marhahus ára kilogramonként 120—160 fillér. E két számadat önkéntelenül összehasonlító kritikára hív fel. Míg egy kilogram kenyér 15—18 fillérért kapható, egy kilogram hus pedig 120—160 fillér — lássuk mennyivel táplálóbb a csaknem tízszer olyan drága hus?

A buza kenyér — *Fick* tabellái szerint — 41,3 $\frac{1}{100}$ víz, 6,8 $\frac{1}{100}$ fehérnye, 51 $\frac{1}{100}$ nitrogenmentes emészthető anyag, — a husban 62 $\frac{1}{100}$ víz, 15 $\frac{1}{100}$ fehérje és fehérjenemű anyag, 20 $\frac{1}{100}$ nitrogenmentes anyag van; összegezve tehát, a hus és kenyér így állanak egymás mellett: víz 62—41 $\frac{1}{100}$, emészthető anyag és fehérnye 35—57 $\frac{1}{100}$, a husban több a víz, több a fehérje, míg a kenyérben kevesebb a víz, kevesebb a fehérje, de több az emészthető anyag. Tápértékre nézve, energia fejlesztési képesség tekintetében $\frac{1}{10}$ ed kgr. caloria értéke — *Rosenheim* táblázata szerint — a sovány főtt husnál 209 caloria, a sült husnál 215 caloria, a buzakenyérnél 260 caloria. Tehát tudományos vizsgálatok alapján kiderült, hogy egy kilogramm 18—18 fillérbe kerülő buzakenyér több caloriát szolgáltat, mint egy kgr. 120—160 fillérbe kerülő marhahus.

Általánosan elterjedt nézet szerint a bus és a tojásban levő fehérnye, a tejben levő zsír és cukor emészthetők legkönnyebben és csak azután következnek — messze, távol — az emészthető ételek sorozatában a kenyér, a burgonya, a lencse, a borsó, a bab, a káposzta stb.

Penzoldt vizsgálatát szerint olyan nagy időhöz es ételek emészthetőségi határára nézve nem áll fenn. Az egy két óra alatt emészthető táplálék-sorozatban csakis 200 gramm mennyiségű víz, tea, kávé, főtt tej, husleves, 100 gramm tojás; a két-három óra alatt emészthető táplálék-sorozatban tejes kávé, tejes kakao, sör, rántotta, főtt hal, burgonyapurée, kompot, fehér kenyér; a három-négy óra alatt emészthető ételek között a csirkebus, $\frac{1}{4}$ kgr. főtt marhahus, 160 gr. sonka, 100 gr. borjúhús, 150 gr. fekete kenyér, rizskása, kalarábé, sárgarépa, uborkasaláta sorakoznak egymásután közvetlenül. Ugyanazon

időtartam alatt emészthető meg tehát a zöldség-fél-, az olcsó kenyér, a főzelékek bizonyos faja — és a drága áron vásárolt marhahus is.

Mint minden életkörülményben, úgy a husfogyasztás óriási megnövekedésében is okul első sorban a divat, a husfogyasztás divatja szerepel. *Chalmers Watson* angol orvosi író értekezése szerint, míg 1853-ban Angliában a husbehozatal fejekint és évenként számítva három font volt, ez 1903-ban 50 fontra, tehát huszonhatszerezre emelkedett. Ugyancsak *Watson* kísérleteiből kiderül az is, hogy a tisztán hussal felnevelt patkánykölykök véznák; a kenyérral táplált patkányok erősek, kétszer oly nagyok. Nagyon messze vezetne tárgyunktól, ha a husevést — helyesebben a túlságos husfogyasztást — vizsgáló orvosok által levont következtetések ismertetésébe mélyednénk; csupán a földműves népünk köréből kikerült munkások és gyermekeik erős, izmos, egészséges testi alkotását, valamint piros-pozsgás gyermekeiket tekintjük: ezek oly ritkán és oly kevés husz esznek, hogy fényes bizonyítékát szolgáltatják a husnál tízszer olcsóbb kenyér tápláló erejének.

E tárgyhoz tartozik és így el nem hallgathatom *Katona* dr. budapesti orvos értekezését, mely a „husipartermények”: kolbászok, szafaládé és virsli káros alkotórészeiről, a salétomról szól. Huskonzerválás céljából szemmérték szerint kevernek ugyanis a hentes mesterek a párisi kolbászhoz, a virslihez, szafaládéhoz kilogramonként 3—8 gramm salétromot, hogy ezzel az árunak világos vörös, sötétvörös színt, romlott husnak feiss küllemet adjanak. Nem szükséges, hogy a hus romlott legyen: a kolbászban levő salétrom már maga is oly mérge, mely izgató hatása a szívre, idegközpontokra, vesére, sőt már kis mennyiségben az életre is veszélyes gyomor és bél, valamint vese-bántalom esetén. A salétromszesz gyógyszerként legnagyobb adagja $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ gramm, ezt a mennyiséget pedig 10—15 deka parizerben már gyanútlanul megeszi a fogyasztó. Meg vagyok győződve, hogy kolbász evés vagy „élvezet” következtében sokkal több ember betegszik meg, mint a mennyi eset a nyilvánosság elé kerül; ha nem halállal végződő, csak néhány napi fájdalmas görcsös állapot előidéző betegség a következménye a „szafaládé élvezet”-nek — nem kerül az ujságba.

A tudományos kutatás nyújtotta adatokkal bizonyítom fentebbiekben, hogy az egész kis adag hus, elegendő kenyér, főzelék és gyümölcs teljesen megfelelő táplálék az egészséges embernek. Rendezzük be étlapunkat úgy, hogy a főzelék ne csak *köríték* (zarnirung) legyen, hanem a *főzelék* és a *tészta*, a *gyümölcs* és az *olcsó*, eddig bizony csak mellékesen fogyasztott, de elsőrangú táplálékjü *kenyér* legyen étkezésünk főcíkje, szokjuk meg, hogy ne minden nap és ne déiben is és este is hus és annak nem teljesen veszélytelen készítménye, a kolbász legyen a főétel: zavartalan egészség mellett olcsóbbá válik táplálékunk.

Török Arthur dr.

Nemzetiségi konferencia Lippán.

Politika a színházgyűlés háttérében.

(Képviselők értekezlete.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 1.

A román színház-egyesületnek Lippán tartott nagygyűlése, a mint előrelátható volt, nem nélkülözte a politikát. Alkalmat erre az adott, hogy a színházgyűlésen a román nemzetiségi képviselők közül többen megjelentek, és a találkozási politikai konferenciára használták föl. Erről a tanácskozásról egy budapesti tudósítás a következőket jelenti:

A román nemzetiségi képviselők, kik a színházegyesület évi közgyűlése alkalmából Lippán tartózkodtak, bizalmasan megbeszélték a képviselőház őszi ülészakájában követendő magatartásukat. Megállapodtak abban, hogy a tanácskozások megkezdésével az eddiginél is fokozottabb tevékenységet fognak kifejteni és a költségvetési vitában, esetleg az indemnítási vitában *mindannyian fel fognak szólalni*, hogy ismert sérelmeiket, a nyáron szerzett bővebb adatok felhasználásával előterjesszék.

A román képviselők különösen szóvá fogják tenni azt a gyanakvó magatartást, melyet úgy a kormány, mint a hatóságok az erdélyi románokkal szemben tanúsítanak, ami abban is nyilvánul, hogy a hatóságok a bukaresti kiállítás megtekintésére készülő békés polgároknak az átkelést Romániába majdnem lehetetlenné teszik.

Az eszmecsere során néhányan felemlítet-

A hétről.

A macsis-leányok.

A társulat nem kap gázsít, se zsoldot,
Mert a direktor úr kerekét oldott;
Egy adóssággal terhes reggelen,
Elhagyta népeit a hűtelen.

Faképnél hagyta a truppot, a várost;
A zongoramestert s a ruhatárost,
S kiket a gondok mázsás sulya bánt:
Itt hagyta mind a négy macsisleányt.

S kesergett a macsisnak négy sziréne:
Mi az, mit ily zavarba' tenni kéne;
Mert egymagában, — bármil kecses is, —
Még nem segíhet rajtuk a macsis!

Es bármil sok a bujasága néki:
Azt kellően meg nem érti a vidéki,
S nem szép annak, nem lebillincselő,
Olyannak, a ki nem — képviselő.

Jó volna, — mondják — primadonna lenni,
Hisz egyiküknek sincsen hangja semmi;
S mi a sikerhez szinte valami:
Ok abszolút' nem tudnak játszani.

Es a migrénből bőven szinte telnek —
De hiányzik egy pótolhatlan kellék,
A diadalhoz ám csak az segít:
Egy pötty töff-töffjük sincsen, ah, nekik!

Fehérre festett, hetyke gépszekérrel
A művésznő a csillagokig ér el,
S a míg bejár egy rövidkörtutát,
Elgázol ötszáznyolcvankét ludat.

S negyven üszönek le-z kora halála,
Hiába, vért kíván manap e pálya;
S egy csirkének se kegyelmezne meg, —
Hogy róla meg ne felejtkezzenek.

... S az egyik lány kinek, szerény igénye,
Igy szól: „Tan kasszahölgynek menni kéne,
Kasszát az ember lehet csakhamar;
Fölvesz az Erdélyi, vagy az Ipar.”

„Eh, az se pálya” — feleli a másik,
Czikkeket írnak róluk a rogyásig;
S leleplezik — az csupa hangulat.
Hogy a kasziró éjjel hogy mulat.

Közülünk ki az új és ki a régi,
Mióta hű az udvarlója néki,
S valószínűen hű meddig marad; —
S mint ismeri az „éjjeli Arad.”

A harmadik újabb eszmébe vágott:
„Szervezzünk macsis asztaltársaságot;
S hetenkint egyszer, kétszer, hogyha kell,
Az özvegyek javára lejtjük el.”

A negyedik jó Kolumbusz-tojással:
„Próbálkozzunk inkább valami mással:
Beiratásnak van ép sorja, hát
Nyissunk, leányok, macsis-iskolát!”

S amíg e gond gyötri a lenge nőket,
Egy ur közelg és megszólítja őket,
Kissé öreg már, jó öt X-e lesz, —
Mecsisleány előtt ez mit se tesz!

Bemutatja magát, amint illik,
„Mélyen tisztelt hölgyek: a nevem *Millig*, —
Mesterségemre szigorú legény:
Az iskolákra felügyelek én.

S most baj van ott. Ah az iskolaszéket:
A tan-barátság kedve már nem éget;
A tan-ülésen meg sem is jelen,
Es tanhatározatra képtelen!

Ajánlásom: s — fölcsapni egy se késsen, —
Jövőre az iskolaszék-ülésen
Macsis legyen egy délutánon át:
Ugy összejön csak mind a tanbarát!”

ték, hogy tudomásuk szerint a függetlenségi párt részéről számosan fognak részt venni a költségvetési vitában, aminek kapcsán szóba kerültek azok a közbeszólások is, melyekkel egyes hevesebb véralkatu függetlenségi-párti képviselők a nemzetiségi párti szónokokat a nyári ülésszak alatt, mint ők mondják, provokálták, amire egyik kiválóbb román képviselő megjegyezte, hogy ezentul a nemzetiségi képviselőknek az ilyen közbeszólásoktól tartaniuk nem kell, mert úgy a Ház elnöksége, mint maga a kormány is, kerülni óhajt mindent, ami a képviselőház tanácskozásainak rendjét és méltóságát zavarná.

A lippai gyűlés során különben a román színjátszóegyesület alapító tagjai sorába léptek: a lippai *Lipovana*, a radnai *Muresanul* román hitelintézet és *Putics* Traján dr. temesvári esperes. A rendes tagok közé mintegy huszan léptek be, köztük: *Moisescu* Mózes, bukaresti udvari fodrász és *Milovan* Valér mondorlaki községi jegyző.

A hadgyakorlatok kára.

(Elpusztult vetések.)

Arad, szeptember 1.

A hadügyi vezetőség ilyenkor nyár múltán rendezi az ugynevezett őszi nagy hadgyakorlatokat, amelyek olyan rémes pusztítást visznek véghez a földeken, hogy egy őszi nagygyakorlatot rendszeren még egy másik esztendőig is megemleget a falusi gazda.

Ezek az őszi nagy hadgyakorlatok a katonaság mindent elpusztít, amit csak útjában talál. Egész mezőket, krumpliföldeket, második kaszálásra alkalmas réteket, sövényt, kerítést mindent legázolnak és tönkretipornak a mezőkön, földeken, meg réteken gyakorlatozó csapatok. A sáskajárás nem okoz több kárt a gazdának, mint egy-egy ilyen nagy gyakorlat, amelynek valamelyik mozgalmas epizódja éppen az ő kis földjén, legelőjén, kaszálóján zajlik le.

Igaz, hogy a katonaságtól így módon okozott károkat a kincstár állítólag megtéríti a kárvallottaknak. Csakhogy számos panasz igazolja azt, hogy ezekben a kártérítésekben a gazdának vajmi kevés öröme telik. Az a falusi kisgazda, akinek réjtjén, vagy földjén 50—60—100 korona kárt okozott a gyakorlatozó

katonaság, Pontlústól Pilátusig szaladgálhat, amíg a kincstártól a kártérítést, vagyis inkább kártérítés fejében az okozott kárnak valamelyes részét megkapja.

Az is igaz, hogy katonáéknál parancs van a vetemények stb. kimérésére. Csakhogy az a bökkenő, hogy ezeket az őszi gyakorlatokat a király jelenlétében tartják s a legfőbb hadur jelenlétében a csapatok, kezdve a generalistól az utolsó közlegényig többnyire trémáznak, elvesztik a fejüket és a fejvesztettségükben bizony legkisebb gondjuk is nagyobb annál, mint hogy egy sövényt, kaszálót vagy krumpli földet megkiméljenek. De ugyanígy történik ez a kisebb, hadosztálygyakorlatokon is.

Ezek az őszi nagygyakorlatok tehát a föld népének csupán folytonos megtérítetlen károkat okoznak, a hadviselő tudomány fejlesztésére nézve pedig — éppen a király jelenléte miatt való nagy trémázás miatt — nem produkálnak ugyszólván semmit. Vagyis a hadsereg harcállóképességének nem használnak, a földnek és a föld népének pedig csak ártanak.

Arra kellene hát ennél fogva kérni a hadvezetőséget, hogy ha már semmiképp nem akar Anglia s Olaszország példájára csatlakozni a népek lefegyverzésének szép gondolatához, de mindenéron a hadügyi kiadások emelésében, a fokozott mértékben való fegyverkezésben, a nagy hadgyakorlatoknak nevezett hiábavaló s haszontalan katonai parádék rendezésében látja legfőbb feladatát: akkor legalább ezeket a nagy hadgyakorlatokat ne rendezze olyan területeken, ahol hadi mozdulatokkal réteket és földeket s velük egész csomó szegény falusi gazdaembert tesznek tönkre. Hanem helyezze át a nagy hadgyakorlatok terepeit valahova lakatlanabb hegyvidékre, ahol a katonaságnak mégis csak nehezebb olyan nagy károkat okoznia, mint pl. mezőgazdaságilag művelt sík területen.

És ha a hadügyi vezetőség legalább annyit megtesz, már ezzel is — tudán kívül — közeledni fog egy kis lépéssel az általános béke megvalósításához. Mert — ha mást nem — legalább annyit ezzel is mindenestre elér, hogy, magyarul szólva, kevesebb kárvallott gazdaember fogja a pokol fenekére kívánni a katonaságot.

A Fehér Kereszt képtárlata.

(Aradi művészek és amatőrök.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 1.

Az aradi Fehér Kereszt gyermekvédő egyesület képtárlata elé úgy művészi körökben, mint az amatőrök között is nagy érdeklődéssel tekintenek.

Ujabbán ismét két aradi művész tett ígéretet az iránt, hogy a képtárlatot gazdagítani fogja. *Albert* Andor szobrászművész ajánlott fel az egyesületnek műterméből egy apróságot, míg *Végh* István festő két képet helyezett kiállításba. A képtárlatnak ilyenformán előrelátólag nagy művészközössége lesz, annál is inkább, mert ez lesz az első kiállítás, a melyben az összes aradi művészek alkotásai együtt lesznek láthatók. *Balla* Frigyes és *Urhegyi* Alajos festőművészek, akik nyaralásukból most érkeztek haza Aradra, a napokban szintén elküldik az egyesületnek a megígért képeket.

Az egyesület a már beérkezett képeket, amelyek addig elszórtan voltak elhelyezve, most közös fedél alá hozta és pedig a vármegyeházán, a főispáni lakáshoz tartozó egyik üresszobában helyezte el őket, száraz, védett helyen, ahol károsodásnak vagy romlásnak nincs enek kitéve.

A most beérkezett anyag arra enged következtetni, hogy a tárlatnak meglehetősen magas nivója lesz, a mennyiben az amatőröktől, a műkedvelő hölgyektől beérkezett képek között nem egy van, mely erős tehetségre vall. A legtarább változatossággal folynak be olaj, tempera és akvarell képek, genre, virág, tájképek, itt-ott egy-egy tanulmányfő.

Az egyesület elnöksége abban a reményben van, hogy nemcsak a levélileg fölkerített hölgyek mindegyike fog képet ajándékozni, hanem mások is, olyanok, kiknek az egyesület csupán azért nem küldött levélbeli felhívást, mert nem tudta, hogy amatőrök, vagy ha tudta is, nem ismerte címöket. Számolva azonban avval a körülménnyel, hogy a nyár s különösen a közelmúlt kánikua nem volt alkalmas a festésre, továbbá, hogy a hölgy amatőrök közül igen sokan idegenben nyaraltak, a képek beküldési határidejét *október hó elejéig* kitölti, számítva arra, hogy szeptember hónapban még sokan be fogják küldeni képeiket, annál is inkább, mert az

S kötelnek áltak nyomba mind a negyer, Hisz a macsisban nincsen semmi szőgyen, Iskolaszékben, avagy Ósbudán, Meglátjuk, mint lesz hétfő délután!

Forgács.

Tógyáné.

Írta: Nádas Sándor.

1.

Lesujtóan vörös haját ott ült Tógyáné a kioszk sarkában és elkeseredetten mutogatta profilját egy harmadik asztalnak, amely körül huszártisztek ültek. Jó, finom profil volt, szenvedélyes, sokatigéző. A vörös haj zord árnyékot bocsátott és besötétítette a szemek aiját, azt a helyet, melyet egy nő leltározásánál első hely illet meg.

A huszártisztek azonban nem értettek ebből semmit. Ők prózálabban fogják fel a dolgokat és Isten áldása van rajjuk, amennyiben teljesen mentesek a lelki szenzációktól. Azt sem tudják, hogy tulajdonképpen profilja is van egy nőnek. Nátuk egyéb tekintetek az irányadó.

Ezeket a megfigyeléseket egy Móric nevű fiu végezte, aki szerelmes volt Tógyánéba és szintén ott ült a kioszkban. Ő észre vette a finom közeledést Tógyáné és a tiszték között és mert nem volt szenvedélyes fiu, így szólt magában:

— Rendoen van. Csak heditsanak ezek a tiszték. Csak udvaroljanak, pengessék a sarkantyúikat, pödörjék a brjzukat, forgassák a sapkájukat. Nekem van időm, én várhatok!

És várt.

Ez egy pénteki napon történt, március hó napban, azaz tavaszkor. Finom, borizú idő volt, egyesek már fagyalt iránt érdeklődtek a pin cárnél, valójában azonban gesztenyét ettek s a finoman szabott felöltőjük alatt seiyem alsóing dobogott.

2.

Másnap délután, ahogy a nyájas előfizető sejtette, Tógyáné már nem egyedül itta sötét kávéját, több cukorral, szürve, habbal.

Mellette ült a két huszártiszt és csapták a szelet a vöröshaju asszonynak.

— Szép asszony, a kutyalstenit, de jól áll a frizurája! — mondta az egyik és odahajolt a szép, virágos kalap alá és mélyen beienézett Tógyáné szemébe.

A másik is meg akarta mutatni, hogy ért valamicskét az asszonyok nyelvén és szintén udvarolni kezdett.

— Ha nem volna sárgaszínű a csikóm, magát szeretném a legjobban!

És vicsozottta a fogát és pödörte a bajsját az orra alatt, mint egy vadállat.

Tógyáné pedig elszédült ezektől a szép szavaktól. Ilyen férfiasan még soha nem beszéltek vele, elkábult, megittasodott.

Móric ez alkalommal is jelen volt a kioszkban. Közel ült Tógyáné asztalához és végig-

nézte az egész ostromot. Kissé leverte a dolog, fájt neki, hogy ennyire közönséges asszony az ideálja, de összeszedte minden hidegvérét és nyuogdtna nézte, hogy a két tiszt milyen biztosan halad az útján.

— Nehéz eset, nehéz eset! — mondta. Sőt harmadszor is hozzátette:

— Nehéz eset!

3.

Először az egyik tiszt udvarolt az asszonynak, azután a másik. Uriemberek voltak, akik tisztelik egymás jogait és nem vesztek össze a sorrend felett.

— Fej vagy irás? — kérdezte a főhadnagy és feldobott a levegőbe egy huszkoronás aranyat.

— Fej! — szólt a kapitány és természetesen irás lett.

A főhadnagy következett tehát először és tíz nap alatt bevette a várat.

Március tizenhetedikén került a sor a kapitányra.

— Gyerünk, gyerünk! — szólt magában izgatottan Móric. — Gyerünk ezzel a dologgal. A kapitányt még megvárom, azután én következem!

Napokon, éjszakákon keresztül rágta a körmöt és gondoskodott formákon, szavakon, kifejezéseken, amikkel elkábíthatná a vöröshaju asszonyt. A nehezebb szavakat, jelzőket papírra is vetette és oly szépeknak tartotta, hogy keresett valakit, akinek elmondhassa. Ilyenkor

egyesülethez naponta érkeznek levelek, melyekben haladékokat kérnek az amatőr hölgyek.

A képeket legcélyszerűbb az egyesület titkárához, *Hunyár Algernon* urhoz, a megyeházára, vagy báró *Exterde Kálmán*hoz, vagy pedig az egyesület orvosi rendelő intézetébe, Magyar-utca 6. szám alá küldeni, a hol a nap bármely szakában átveszik.

A képtárlat és sorsolás iránt egyébként nemcsak Aradon, de a vidéken is élénk érdeklődés mutatkozik, mert erre vall az, hogy legutóbb tíz *lippai* urhölgy közölte a Simándon tartózkodó *Urbán Ivánná* elnöknővel, hogy a képtárlaton ők is részt vesznek festményeikkel.

Jtt a szezoni!

(Ősz küszöbén. — A Király Színház. — Nyári szerelmek alkonya. — Meghalt az éjszaka.)

Írta: F. J.

Budapest, szeptember 1.

Nem tudjuk, honnan jött, merről érkezett, de belopozott az ősz a fővárosba. Még a körutakon, a diskrét mellékutcákban a paloták redőnyei nem lebbentek fel, a Stefánia-uton illatosak, zöldek a gesztenyefák, panama kalapban sétál az ifjuság, a nyári színházak udvarán szerelmi vallomásokra feledkeznek a szalmaövegyek: — és mégis ez már az ősz, visszavonhatatlanul itt a szezoni! Adió édes, bolondos nyár, amely olyan a pesti ember életében, mint a rég elmúlt ifjúság. Komor, ridog családapák, akik télen át bűrókban görnyednek, hogy megkeressék önagsága páratlan csütörtökeire való Kugler-bonbonokat, a nyári alkonyatoktól új életre kelve, frissen és diadalmasan életre-halálra udvarolnak a színházok tájékán, Ó-Budában, sőt piszkosabb kis helyek tündereit sem vetik meg. Az alaguton át nagyokat kurjongatva repültek nesztelenül suhanó gummi kerékű kocsikon, mellényzsebükben a jeggyűrű, ölkükben egy egy kicsi nő . . .

Hol vannak a tar koponyájú, kikapós urak? A lelkükbe lopózott az ősz, és a jövő perspektívájában, — ah napok, órák kérdése! — táskákat, ískatulyákat, koffereket, napernyőket, kendőket cipelnék izzadva a pályaudvaron, bizalmatlan tekintetű hölgyek után, kik fölig gyanakodva, fölig sajnálkozva suttojják:

— Fiam, rosszul nézel ki! Beesett a szemed, görnyed a hátad!

Érezte magában Móríc, hogy ő tulajdonképpen költő. Egyszer már majdnem írt is egy verset, de eszébe jutott az apja, akinek husfüstöldéje volt a Terézvárosban, elszégyelte magát és öszszetörte a tollát. Megmaradt a szerény prózánál, sirt, epekedett a vöröshaju asszony után és reszkette gondolni a napra, amikor végre kezébe foghatja a napernyőjének topáz-színű gombját.

Március végén eltűnt a kapitány is. Szalutált Tógyánénak, összeüdütte a sarkantyuját és ellépett. Nem álhatta meg azonban, hogy oda ne mondjon valami szellemeset az asszonynak. Lehajolt a füléhez és így szólt:

— Szép asszony, azután vigyázzon, nehogy meghűtse magát!

Es olyan arcot vágott hozzá, mint egy Bismarck. Már amenyire módjában állt.

4

Estére már tudott Móríc a szakításról.

— Nohát! — mondta büszkén, — nohát, nem mondtam, hogy elérkezik az én időm!

Es örült és oda volt a boldogságtól és elállt a lélegzete, ha arra gondolt, hogy másnap már oda fog ülni a vöröshaju asszony mellé és azt mondja neki, hogy: lássa, én vagyok az igazi jó barát, a komoly, elszakíthatatlan szerelmes. Most elhagyta a tisztikar, most megmutatom, hogy ki vagyok én, eljöttem, itt vagyok, taposson rám, küldjön el, és mégis aláztos, hűséges kutyája leszek.

Ezeket a nem tulságosan eredeti ötleteket

— Ah drágám, a forró napok, a munka, a hivatal, a gondok . . .

Es hogy itt a szezoni, az legjobban a kö-zínházak előtt tapasztalható. Megjöttek mind a téli-primadonnák, hogy örök homályba borítsák a három hónapon át diadalban, tapszban, virágban sütkérező nyári primadonnákat.

Itt vannak mind! Az isteni Zsazsa, Küry Klára, Komlóssy Emma, Medgyaszay Mimi, Varsányi Irén, Szentgyörgyi Lenke és az ősz szes apróbb csillagok . . .

Lázos munka folyik a Király-színházban. Beöthy László, a színház genialis direktora, szervezi lelkes gárdáját. Jobbnál-jobb darabok szerepeit osztják ki, tanulnak, próbálnak . . . A Király-színház ezidei szezonija még sikerültebb lesz, mint az eddigiek. Az ideai gánosvitét: „Rákóczy! . . .”-nak hívják. S minden jel arra vall, hogy ez a darab lesz Budapest színházi életének legnagyobb szenzációja.

Budapesten meghalt az éjszaka. Boda Dezső, a legkitűnőbb és minden dicséretünkre érdemes főkapitány egy rendeletet adott ki és ennek nyomában a hangos, gyakran tulhangos utca egyszerre kihalt. Csend, szomorúság, pusztaság honol utcákon, tereken. Sínes ruhájú, fakó képes, tollas, fátylas kalapu hölgyikék, akik — ah mi tagadás! — gyakran vétettek a csend, rend és a jobb erkölcsök ellen, eltűntek, továbbbentek végérvényesen. Az utca csendes. Meghalt az éjszaka . . . Csak egy-egy rendőr lépteinek kopogása hangzik és elkésett, megörögött csintalan lumpok kurjongatása. Ezek a Bodában boldogult éjszaka sirató-asszonyai . . .

Az aradi kamara és az új betegsegítő törvény.

(A magán-betegsegítők védelme.)

Arad, szeptember 1.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara közös bizottsága ma beható tárgyalás alá vette a munkásoknak betegség- és balesetre való biztosításáról szóló törvényjavaslat tervezetét, melyet a kereskedelemügyi miniszter e hó 8 án Budapesten tartandó értekezlet elé terjeszt véleményezés végett, mely értekezletre az aradi kamara is meghívást kapott. Az értekezletre a kamara a maga képviselőjeül dr. Marschall Lajos titkárt küldötte ki.

A közös bizottság ülésének összehívása azért vált szükségessé, hogy a szóban forgó törvényjavaslatl szemben a kamara által képviselt érdekelttség netáni óhajait, sérelmeit kifejezésre juttassa, hogy a kamara kiküldötte azokról tudomást szerezhessen.

Az ülésen Reinhart Gyula, iparosztályi elnök elnökölt, miután Kristófy János, kamarai elnök betegség által akadályozva volt a megjelenésben.

A törvényjavaslatot a titkár tüzetesen ismertette. Beható eszmecsere után a közös bizottság a törvényjavaslatot, mely a munkásbetegség- és baleset elleni biztosítás ügyében immár tarthatatlanná vált állapokat gyökereesen orvosolni van hivatva és szociális szempontból is nagy horderejű, örömmel fogadta, általánosságban helyeselte is, de egyes rendelkezések ellen aggodalmat is voltak.

Jelölül nem tesz ugyan kifogást az ellen, hogy a betegsegítési járulékot, melynek eddig kétharmadát a munkás és csak egy harmadát fizette a munkaadó, a törvényjavaslat életbelépése esetén munkás és munkaadó egyformán fizessék, bárha ez a munkaadóknak jelentékeny megterhelését jelenti, — de nem járulhat semmi esetre hozzá ahhoz, hogy a baleset biztosítást járulék egészben a munkaadót terhelje. Ez nem volna sem méltányos, sem igazságos és ezért a közös bizottság azt kívánja, hogy a járulékot osszák meg itt is a munkás és munkaadó között egyformán.

Egy másik fő kifogása a közös bizottságnak a törvényjavaslat azon rendelkezései ellen volt, mely szerint az iparistületi pénztárak feltétlenül felosztatandók lesznek, a magán egyesületek közül pedig csak azok maradhatnak meg, melyek legalább 2000 taggal bírnak. A közös bizottság ezen jellegű pénztárak fentartását kéri. Eszrevételek merültek fel az irányban, hogy a törvényjavaslat a pénztárak autonómiáját lényegesen megszorítja, továbbá az ellen, hogy az orvosoknak az igazgatóságban helyet biztosít, a mi a betegkezelés rovására menne, ugyszintén a tanoncok után fizetendő járulékot illetőleg, stb., melyekre nézve a titkár részletes utasítást nyert.

Az ülésen részt vettek Reinhart Gyula elnöke alatt Cukor László, Éles Ármin alelnök, Domány József, Gruber István, Probst Mihály, Soly mos József és dr. Marschall Lajos titkár.

5.

Junius hónapban fürdőbe utazott Tógyáné és mert szerette a rendet és tisztelte a tradíciókat, a fürdő kitűnő titkárával barátkozott össze.

Móríc ide is utána utazott. Azonban megint eredmény nélkül. Elmult a július, augusztus hónap is, anélkül, hogy egy jó szót hallott volna a vöröshaju asszonytól.

Szeptember elején azután dűlőre jutott az ügy.

Megjelent a fürdőhelyen egy magas feketebajszu férfi, aki állandóan, fáradhatatlanul együtt volt Tógyánéval.

Együtt ebédeltek, együtt vacsoráztak, együtt fürödtek, napokon keresztül nem váltak el egy pillanatra sem.

Móríc megdöbbsent. Mi ez? — kérdezte magától. — Mi ez? Es nagyban kezdett érdeklődni a feketebajszu kiléte iránt.

Orlási meglepetés érte.

Megtudta, hogy a feketebajszu ember senki más, mint Tógyáné — férje.

Esután hat percig nem tudott lélegzetet venni! Móríc. Hízarohan! a szállodába, pakolt és vonatra ült.

— Rettenetes, — mondta elkeseredetten, — egy ilyen közönséges nő! A saját férje! . . . Ezen az asszonyon már segíteni sem lehet! . . .

Es többé rá sem nézett Tógyánéra.

szopogatta egész éjjel Móríc. Azután elaludt és azt álmodta, hogy egy nagy, szállodai ruhászekrényben egymás mellé akasztottak őt és Tógyánét.

Másnap délután sárgaszínű tisztí koztyút vásárolt és elment a kioszkba. Hosszu, öies tervet eszelt ki, pontosan kidolgozta, hogy fog odamenni az asszonyhoz, hogy szólítja meg és mit mond neki először is.

Tógyáné azonban nem egyedül jelent meg. Egy közismert zongoraművész kísérte, aki hosszú haját hordott és olyan alsó szájszéle volt mint egy vályu. Bizalmas körben Akikakarnak hívták a zongoraművészt, még pedig azon a címen, hogy az a nő lett a szeretője, akit akart.

Móríc nagyon elkéseredett. De csak egy negyedóra. Háromnegyed hat előtt öt perccel már ásitott, unatkozott és arra gondolt, hogy a zongoraművészt is ki fogja várni.

— Nem is olyan nagy baj, — mondta, — megvárom még ezt a zongorást, azután kerül rám a sor. Végül is lesz annyi udvarlásság és tapintat benne, hogy nem várakoztat sokáig. Remélem! . . .

Ugy is történt. A zongorás nem időzött sokáig, de jött helyette egy miniszteri titkár, később pedig a melléje biztosított fogalmazót, akit Ivánnak hívtak és két arany foga volt.

Móríc most már mulatott.

— Ez már nem is tragikus, — szölt kedélyesen, — ez egyszerűen mulatságos! Előbb egy főhadnagy, azután egy kapitány, azután az urak a miniszterlumból. Most majd a díjnokokra kerül a sor.

Egy nyár története fontokban.

I.

I. Jó volna egy mandátum! Gyerünk Szovátára. (85 kilo.)

II.

II. Hivnak Aradra. Ez a Szovata egyáltalában nem fogyasztja az embert! (95 kilo.)

III.

III. Megválasztásom több, mint bizonyos! (120 kilo.)

IV.

IV. Hátha mégse olyan bizonyos? (110 kilo.)

V.

V. Pfuj, gyerünk vissza Szovátára! (85 kilo.)

VI.

VI. Érdekes, hogy mennyire lefog az ember Szovátán! (75 kilo.)

Az arad-hegyaljai motorvasut

részvényei.

(Külföldi tőke. — Rentabilitás, várható osztalék. — Elsőbbségi részvény, mint befektetési papír.)

Arad, szeptember 1.

Öenzügyi köröben szerepet vivő egyéniségtől vettük a következő sorokat:

Most, hogy a hegyaljai tramvay, a motoros kis vasutnak építése a befejezéshez közeledik és a vasut a megnyitás előtt áll, eléggé aktuális a vicinális vasutaknak részvényeiről általában s első sorban azon vasutnak részvényeiről elmélkedni, mely a távolsági forgalmon kívül a hegyalja községei között a helyi forgalmat fogja lebonyolítani s amely városunknak s a hegyaljának egyaránt új perspektívát nyitja meg.

Ha takarékpénztári részvényről van szó, a heverő tőke egyszerre megmozdul s elegendő néhány nap és a részvények jegyeze vannak. Ha ipari vállalkozás keres tőkét, annak megszerzése már nehézségekre ütközik ugyan, de hova-tovább már odáig jutottunk, hogy a vállalati tőke — egy-két e célra alakult hatalmas pénzintézet révén — elég gyorsan összeszedhető. De ha vasutnak tervezéseiről van szó, ha az érdekeltség tőkét keres egy, bármily közszükségletet képező vasutnak kiépítéséhez, a tőke csigamódra visszahúzódik és hosszú éveknek keserves küzdelmére van szükség, míg a részvénytőke nagynehazzen megkerül.

Itt mutatkozik azután az a sajátos, viszonyainkat jellemző azon jelenség, hogy a vasut igen sok esetben külföldi tőkével épül ki. Míg a hazai tőke bizalmatlan a vállalkozóval szemben, a külföldi tőke szinte éhesen veti magát ezen vállalatnak papírjaira s így megtörténik azon, eléggé nem kárhóztatható, nemzetgazdaságilag végtelenül káros anomália, hogy a nemzeti erőnek, a magyar gazdaságnak papírra váltott alkatelemel lassan, de biztosan a külföldre vándorolnak. Hogy ezt néhány konkrét példával is illusztráljuk, kiemeljük, hogy 1904. évben ezen a címen a frankfurti „Eisenbahnrentenbank“ a tulajdonát képező 10 magyar vicinális vasutnak 54 millió koronát kitévő részvénye után 16 millió hozadékot, a „Localbahn A. G.“ Münchenben 3 magyar vasutnak 20 millió korona részvénye után 1 017 millió, a frankfurti „Eisenbahn-bank“ 2 magyar vasutnak 15 millió koronát kitévő részvénye után 430 ezer, a baseli „Banque pour valeurs de Transport“ 5 magyar vasutnak 129 millió részvénye után 450 ezer, ezenfelül a „Banque Belge de Chemins de fer“ a Wiener Bankverein, Deutsche Bank, Württembergi Verreins Bank“ milliónál is nagyobb hozadékot von el az országtól, olyan, mely ha a vicinális vasutakat nem engedik át a külföldi tőkének, hanem azokat magyar pénzen építik ki, az országban marad s a magyar közjólétet emelte volna.

Az aradhegyaljai motoros vasut is külföldi, német tőkével épült. S valóban érthetetlen, hogy akkor, amikor hazánk 122 városában 1905. év végével 1 079 798 millió k. betéti tőke volt elhelyezve egy három millió vállalatra nem jutott elég magyar tőke.

Magyarazata ennek csak az lehetne, ha bizalmatlanság tartaná vissza a tőkét attól, hogy betétjeit a. h. e. vasutnak részvényével felcserélje. Ilyen bizalmatlanságra azonban nincsen ok. Lehetnek és vannak bizonyára vicinális vasutak, melyek oly csekély osztalékot fizetnek, hogy ezért részvényeit megvásárolni nem érdemes. Azon vasutak azok főleg, melyeknek létesítésével az a régen elavult éiv vétetett alapul, hogy az illető vidék az építendő vasut útján minél rövidebb összeköttetést nyerjen a fővárossal. Azon vonatok azok, melyek nem helyi érdeket kívántak szolgálni, melyekre tehát, mint vicinális vasutakra a priori szükség sem volt. Ezek a vasutak azután abban a mértékben, a melyben a vidéki városok erősödtek és a fővárost mindinkább helyettesíteni képesek lettek, jelentőségükből vesztek, míg végül ugyszólván feleslegessékké váltak. A többi vicinális vasut azonban — hazánkban f. évi május havában a vicinális vasutaknak hálózat-hossza 9071 km. volt — egytől-egyig rentabilis vállalatnak tekinthető, úgy hogy a legrosszabakat is számításba véve a 184 vicinális vasut befektetési tőkének 4.58% -át mutatja jövedelemképen. Még kedvezőbb a helyzet azon 18 vicinális vasutnál, melynek üzeme saját kezelésben bonyolította le. Ezeknek a kilométerenkinti bevétele 1905-ben 5309 korona, 1906 május havában pedig már ezen összegnél is 0.7% -al nagyobb volt.

Ha figyelembe vesszük már most azt, hogy a Alföldi első gazdasági vasutnak 1905. évi nyers bevétele 247 440 k. volt s nem tévesztjük szem elől azon valószínűséget sem, hogy ezen vasutnak évi hozadéka mult évinél máris 33—35% -al magasabb; ha számolunk azon mindnyájunk előtt ismert tényvel, hogy a most megnyitást előtt álló kis vasut 100 000-nél több lakosságot számláló községeket köt egymással össze s viszont ezeket hozza viszi Aradra, a megye székhelyére, az ipar és kereskedelemnek empóriumára, bátran állíthatjuk, hogy a 68 kilométer hosszú arad hegyaljai motorosvasutnak egy évi hozzávetőleges nyers hozama a személy és áruszállításból cca 400 000 korona lesz. Tudjuk, hogy a rege 50—60% között váltakozik. A legrosszabb esetet nézve tehát 160 000 k. azon évi tiszta hozadék, mely osztalékképpen kifizetésre jut s így a 3 millió részvénytőkének — elsőbbségi és törzs részvényeknek — 5%-os kamatoztatása biztosítottan mondható.

Az Aradhegyaljai motorosvasut részvénytársaság az elsőbbségi részvényeknek egyrészt nyilvános aláírásra bocsátotta. Ujból kínálkozik tehát alkalom, ezen vasutnak hozadékát magunknak, a magyar tőkének biztosítani. Kérdés, hogy ha a vasut már megnyitja a külföldi vasutbankokba hever majd a papíros, tudjuk-e a magyar fillérekből álló dividendát a magunk számára még egyszer megszerezni s nem leszünk-e kénytelenek erről mindörökké lemondani?

IRODALOM ES MÜVESZET.

* Színészet Lippán. Kunhegyi Miklós színigazgató, — amint Lippásról jelentik, — jól szervezett színtársulatával Lippán működik. A

közönség rokonszenvvel támogatja az erős társulatot, amelynek műsora a következő: Vasárnap Leszámolás, népszínmű. Hétfőn Képviselő ur, vígjáték. Kedden Baccarat, színmű. Szerdán Don Caesar de Basan, op. Csütörtökön Válás után, vígjáték. Pénteken Casanova, operette. Szombaton Gül Baba, operette. Vasárnap Flórka szerelme, népszínmű. Hétfőn Aranyvirág, operette. Kedden Kaméllás hölgy, színmű.

* Kalászkok. A Békésvármegyében nemrég megalakult Pálffy-társaság, melynek közepében a szomszéd vármegye hívatásos írói és tolforgató emberei, valamint a tudományokkal és művészetekkel foglalkozó emberei tömörültek, most adta ki Kalászkok címen megindított szépirodalmi, tudományos és társadalmi folyóiratának első számát. A csinosan kiállított, gazdag tartalmu füzetben egymást váltogatják a novellák, versek, irodalmi és művészeti tanulmányok, melyek alatt Békésvármegye legkedveltebb íróinak neveivel találkozunk. Ez a folyóirat minden esetre alkalmas eszközzel fog szolgálni arra, hogy a vármegye amugy is izmosodó szellemi életét még jobban fellendítse. A Kalászkok at a Pálffy-társaság minden tagja megkapja és Palatinus József, a társaság főtájkára szerkeszti Békéscsabán.

Miniszterek a nádszéken.

(A piros bársonyszék alkony.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 1.

Amikor a nemzeti kormány április kilencedikén bevonult a fővárosba, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter így szólt az ujjongó tízezrekhez:

— Én már öreg ember vagyok. Nem tudok a miniszteri székhez idomulni, de annak a széknek kell hozzám idomulnia.

Akkor Kossuth Ferencnek ezt a kijelentését csak politikailag értelmezték, de mint a következők bizonyítják, maga Kossuth a legreálisabban értelmezte ezt a mondását. A képviselőházból ugyanis a nyári szünet alatt három miniszteri bársonyszéket, Wekerleét, Kossuthét és Polónylét kitétek és nádszéket állítottak a helyükbe.

Ez mindenesetre forradalmat jelent a parlamentárizmus történetében. Hisz a világ összes miniszterei, a marokkókat kivéve, akik a földön gubbasztanak — mind piros bársonyszékekben ülnek. Csak három magyar miniszter telepszik ezután a demokratikus nádszékbe. Nekik — ne kutassuk miért? — jobban esik ilyenekben ülni.

Természetes, hogy ez a kis butor revolúció lényegesen megváltoztatja a szokott parlamenti prázisokat is. Hodzsa Milán képviselő ur pél-

dául — ha ezután valami különös sulyos dolgot akar mondani Wekerle-nek — így szól:

— Könnyű a kegyelmes urnak. O a miniszteri nádszék magasiatáról néz le az én szerény népképviselői bőrfotelemre. (Tetszés a nemzetiségiek bőrfotelein. Wekerle kényelmetlenül mozog nádszékében.)

A parlamenti tudósítások pedig így fognak kezdődni:

„A miniszteri bársonyszékeken jelen vannak: Andrássy, Apponyi, Darányi.

A miniszteri nádszékeken ülnek: Wekerle, Kossuth, Polónyi.“

Es végül, ha — a mitől a magyarok Istene óvjon minket — egy új december 18-ika út ki, könnyebb lesz azoknak, akik a miniszteri székeket elpusztítják. Nem kell a sok törés, vágás, tépés, elég egy energikus lödítés és az ország első közjogi méltóságának nem lesz hol megpihentetnie fáradt tagjait.

A makacs rabló.

(Támadás a mácsai országúton.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 1.

Az Arad Szentmártonnál Mácsa felé vezető országúton tegnap este borzalmas élet-halál küzdelmet vívott egy mácsai gazda, egy ország-szerte ismert és számos vidékről örökre kitiltott, számos ízben büntetett csavargóval. A küzdelem már majdnem végzetes kivételű volt a gazdára nézve, amikor az utolsó pillanatban segítség érkezett, mire a csavargó megfutamodott. Az eset részletei a következők:

Pénteken este Hirt Péter mácsai gazda dolgoznak elvégzése után betért Kaupert Márton arad-szentmártoni kocsmahelyiségébe, ahol vacsorát és bort rendelt magának. Hirt az étkezés után csendesen idogált és közben újságot olvasott. Később megjelent a vendéglőben egy Poszmayer János nevű többszörösen büntetett csavargó, akit épen tegnap toloncoltak Budapestről, Arad-Szentmártonra, illetőségi helyére. A csavargó már régebből ismerte Hirtet és tudta róla, hogy vagyonos ember, aki különösen, ha uton van nagyobb összegű pénzt szokott magánál hordani. Poszmayer tehát elhatározta, hogy a gazdát, ha a kocsmát elhagyja, nyomon követi és egy alkalmas helyen kirabolja.

Kilenc óra tájban Hirt fizetett és elhagyván a kocsmahelyiséget, gyalogszerrel indult hazafelé Mácsára. Poszmayer suttymban követte. Mikor Arad-Szentmártont elhagyták és az országútra értek, a csavargó hirtelenül utját állta Hirtnek és megragadta.

— Adj egy koronát — kiáltotta vészkiáltóan.

Még mielőtt a megrémült gazda védekezhetett volna, a csavargó a földre teperte és sulyos csapásokat mért a fejére. Hirt az első ijedségből magához térvén, ekkor segélyért kiáltott, mire a közelben levő malomból két munkás rohant ki, akiknek láttára Poszmayer megfutamodott és elrejtőzött a kukoricásban. A munkások nem üldözték a csavargót, hanem Hirtet bevitték a malomba, ahol vérző fejét ki-mosták és bekötötték.

— Háljon itt az éjszaka — marasztalta az egyik molnár Hirtet. — Az a gazember másodszor is megtámadja.

— Nem hiszem. Odahaza várnak, nem is maradhatnak — válaszolt Hirt és elbucsuván megmentőtől, tovább folytatta az utját Mácsa felé.

Allig ment azonban ötszáz méternyire, a mikor a kukoricából egy alak ugrott ki, aki nem volt más, mint Poszmayer.

— Most nem menekülsz, kutya! — kiáltotta

a csavargó és a földre tepervén a kétségbeesett embert, elszedett tőle kilenc korona ezüst-pénzt, azután pedig egy követ ismét ütlegelni kezdte a fejét. A megtámadott gazda pár pillanat múlva lélekzethez jutott és könyörögni kezdett a csavargónak, hogy ne bántsa.

— Ne bántsi! — mondta neki — mert elfognak a csendőrök.

Ezek a szavak még inkább dühbe gurították a csavargót, aki magánkívül ordította;

— Na, hogy ne fogjanak el, hát megöllek. Senki se fogja rám bizonyítani.

Ezután egy bicskát vett elő. A bicská azonban csukva volt, mire a fogával próbálta kinyitni. Hirten ennek láttára erőfőgőtt a védekezés ösztöne és teljes erejével birkózni kezdett a csavargóval, aki azonban erősebbnek bizonyult. Dulakodás közben Poszmayernek sikerült a fogával kinyitni a bicskát és már szurásra emelte azt, amikor az utolsó pillanatban éles fény tünt fel az országúton. A fényt egy bicikli lámpa szórta. A biciklist, Brantner Gáspár mácsai gabonaügynök csakhamar a küzdelem színhelyére érkezett és leugorván a kerékpárról, rákiáltott a csavargóra:

— Meg akarod ölni ezt az embert?!

Az erélyes hangtól Poszmayer annyira megijedt, hogy az elrabolt kilenc koronát a földhöz vágta és eszeveszetten menekült a kukoricásba. A földön fetregő sebesültben, aki erősen vérzett, Brantner rögtön megismerte Hirtet és nagy kiáltással hívta Mácsára, ahol most betegesen fekszik.

Az esetről Brantner még az éj folyamán jelentést tett a csendőrségnek, mely rögtön a csavargó felkutatására indult és meg is találta a kukoricásban, ahova elrejtőzött. Poszmayer ma reggel átszállították az aradi ügyészséghez, ahol kihallgatása után letartóztatásba helyezték.

Az általános választójog és a törvényhatóságok.

Marad minden a régiben.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 1.

A nyári hőség rossz hatással van egyes politikusok agyvelejére. Olyan bolondos ideák támadnak bennük, a melyeknél nagyobb képzelenséget el se lehet már képzeelni. Csak az a szomorú, hogy manap nincs egy bolond gondolat, melyet némelyek föl ne kapnának és ne terjesztenének.

A legutóbbi napokban ismét sok szó esik az általános választójogról. Minduntalan ezt bolygatják, bár erre most még semmi szükség sincsen. Már előre tudni akarják, hogy mi lesz az általános választójogról szóló törvényjavaslatban, bár még elég messze vagyunk attól, hogy ez a javaslat a nyilvánosság elé kerüljön.

A legújabb politikai hír szintén az általános választójog dolgát érinti. Azt hangoztatják, hogy az általános választójog csakis a képviselőválasztások keretében fog érvényesülni. A törvényhatósági választások körén belül azonban minden a régi marad. Nem változtatnak majd a mostani állapotban, mely csak aránylag csekély számú választónak adja meg a jogot a törvényhatósági bizottságok tagjainak megválasztására.

A képviselőházba az általános választójog kétségtelenül sok új elemet fog bevinni. Ezt lehetlenség lesz elkerülni és éppen a választójog megkoncipiálásának dolga lesz annak biztosítása, hogy az új elemek a magyarság szupremáciájának ne lehessenek kárára. Az új elemekre azonban feltétlenül szüksége van

a törvényhozásnak, mely mostani összetételében nem juttatja kifejezésre a népakaratot a maga teljességében.

Ugyanez áll a törvényhatósági életre is. A mostani törvényhatósági bizottságok a megyei lakosságnak egyáltalában nem jelentik igazi képviselőit. A lakosságnak csak igen kis töredéke gyakorolhatja a megyei autonómiában való részvételeit, a törvényhatósági választások útján. A lakosság nagy része ebből teljességgel ki van zárva.

Érthető dolog, hogy az általános választójog hívei arra gondolnak, hogy ez az elv ne csak a képviselőválasztások, hanem a törvényhatósági választások során is érvényesüljön. Valamint természetes az is, hogy a választások ilyen rendszerre megváltoztatná a törvényhatósági bizottságok mai képét, új elemeket vinne bele a vármegyei autonómia képviselői közé.

Ettől fázna azok a politikusok, z kik azt kezdik hangoztatni, hogy a képviselőházba be lehet bocsátani az általános választójog útján az új elemeket, de a törvényhatósági bizottságokban meg kell óvni a mai állapotok épségét.

Arra hivatkoznak, hogy ezt a fajmagyarság érdekel kívánják eképpen. Csakhogy ez a felőgás nem állhat meg, legfeljebb abban az esetben, ha a fajmagyarságot egyértelművé tesszük a földbirtokosok osztályával. Már pedig a középosztály és a nép millióinak körében a fajmagyarság legalább is oly mértékben van képviselve, mint a földbirtokok vagyonos tulajdonosainak körében. És a kik azt hangoztatják, hogy a vármegye tanácskozó-termében csakis a fajmagyarságnak van helye, voltaképpen nem a nem fajmagyar elemet, hanem a polgárságot és a népet akarják kirakasztani onnan.

Ez a törekvés azonban nem sikerülhet. Az igazság, mely csakhamar diadalmasan be fog vonulni a parlamentbe, nem fog megállni a vármegyeházak kapuja előtt sem. Egy ideig még künn rekedhet, de végtére a legerősebb kapu is feltárul előtte.

TANÜGY.

A beiratások első napja.

Arad, szeptember 1.

Ma kezdődtek meg az aradi tanintézetekben a beiratások. A főgimnáziumban, mint minden esztendőben, ezuttal is zavarok állottak elő, minthogy a harmadik osztályba való felvételre ismét többen jelentkeztek, mint amennyit a törvény által meghatározott létszám megenged.

A főgimnáziumban már a beiratás első napján összesen 288-an iratkoztak be. És pedig az I. osztályba 98-an, a II-ikba huszan, a III-ikba 68-an és nyolc tanulót elutasítottak, a IV-ikbe 42-en és az V-ikbe öt-en. A többi osztályokba való felvételeire eddig még nem jelentkeztek. Az első és második osztály keretében párhuzamos osztályt állít föl az igazgatóság. A tanári testületben változás állott be. Az elhunyt Haszlinger Ferenc helyét Endrőczy Lászlóval és az elhelyezett Wayer Lajos helyét Wagner József dr. rai töltötte be a kultuszminiszter.

A főreáliskolában ma összesen 180-an iratkoztak be. Az I. osztályba 62 tanuló, a II-ikba 39, a III. ba 27, a IV-be 4, a VI-ba 3, a VII-be 7, a VIII. osztályba pedig egy tanuló iratkozott be. A latin tanszékre Polgár György Odónt nevezte ki a vallás- és közoktatásügyi miniszter. A felső kereskedelmi iskolába ma 143 tanuló iratott be: az első osztályba 61, a középső osztályba 38, a felső osztályba 38.

Beiratás a felsőbb leányiskolában.

Az Aradvárosi által segélyezett nyilvánosági joggal felruházott, internátussal kapcsolatos magán felsőbb leányiskolában I. évi szeptember hó elsején, az első, második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztály nyílik meg. A felsőbb leányiskola első osztályába felvételenek azok a tanulók, kik az elemi iskola negyedik osztályát sikerrel végezték, vagy felvételi vizsgát tesznek és ezen megfelelnek. A többi osztályba felvehető a tanuló, ha előző osztályu bizonyítványt mutat fel, vagy felvételi vizsgálaton megfelel.

Az iskola saját külön díszes, tágas épületben van elhelyezve, amelyet Aradvárosi emelt az intézet részére. Az épület a Hasszinger-utcai leányiskola belső udvari részén van, homlokzata a Rákóczi-utca felé nyílik. Bejárat a városi leányiskola elkerülésével a belső udvaron, vagy a Rákóczi utcai kapun jobbra a kapualjban.

A tandíj beírását és minden egyéb díjjal együtt évi százezer (140) korona. A kívülről jövő és jött ötödik és hatodik osztálybeli növendékek, vagyis azok, kik nem az intézetben végezték a negyedik osztályt, évi kétszáz (200) korona tandíjat fizetnek és tíz (10) korona beírásdíjat, de ez összegben befoglaltatik minden, u. m. a latin, kézimunka, rajz, torna és a rendkívüli francia nyelv óráinak díja is. A megállapított 140, illetőleg 210 koronán kivül a szülőt semmiféle egyéb díj nem terheli. A tandíj havi részletekben is fizethető.

Ambár a felsőbb leányiskola csakis általános műveltséget nyújt, a hatodik osztályt végzett tanulók mégis következőkre vannak jogosítva:

a) a latin nyelvből teendő vizsgálat mellett felléphetnek a gimnázium hetedik osztályába;

b) felléphetnek a tanítóképző harmadik évfolyamába.

Az intézettel kapcsolatos internátusban az évi ellátási díj 600 korona, zeneoktatás 120 korona. Az internátus vezetője ö. v. Sváby Pálné Turis nyi Gizella. (Lakik: Hasszinger-u. 5., Tenner ház.)

Az internátusban különös súly esik a növendékek szellemi és testi gondozására s az idegen nyelvi (német és francia nyelvi) tárgyalásra.

A beírások szeptember hó 1., 2., 3. és 4. éni lesznek az intézet igazgatói irodájában délután 10—12, délután 4—6 óráig.

Közelebbi felvilágosítással személyesen vagy levélileg készséggel szolgál az igazgató. Található augusztus 22. éktől fogva naponként délután 10—12 óráig a felsőbb leányiskolában.

Lakása: *László Vilmos* u. 8., II. emelet, Földes-ház. 2136

(—) **Hazám.** (Magyarország földrajzi ismertetése az aradvárosi és aradmegyei népiskolák IV. osztályai számára. Az új tanterv szerint írta Záray Ödön, aradi ny. igazgató-tanító. Tizenegyedik kiadás. Ára 60 fillér.) Ez a tankönyv jelent meg az aradi könyvtáron. Oly tanfériu tollából, kit nem most kell felfedezni, mert mint tankönyvíró már régen vívta ki magának az — egri nevet, becsülést is hírt szereve Aradnak is. Záray oly kaliberű pedagógus volt, hogy 2 évvel ezelőtt történt nyugalmába vonulását mindenki nagy veszteségnek tekintette és alig lehetett arra gondolni, hogy a kiváló tanfériuval a gyakorlati tanítómunka rögzös mezején még valaha találkozunk. Hiszen a nyugalom jogát teljes mértékben vívta ki magának.

De Záraynak még volt mondanivalója s ahhoz az impulzust az új tantervből merítette. Epochálisnak tekintettük az új utasítást és a gyakorlati tanításnak ez alig sejtett perspektívát mutatott. Zárayt, a módszeres oktatás mesterét, ez a távlat addig ingerelte, míg — félre téve a kort méltán megillető kényelmet — szíve igaz melegének hevével megalkotta ez időszertintű igatolós művét, melyet ő annyi találó igazsággal „*Hazám*”-nak nevezett. Tessék bárkinak ezt a könyvet átlapoznia, azzal a meggyőződéssel fogja letenni: *megismertem és megszerettem hazám.* Végtelenül sajnálom, hogy e percben nem rendelkezem a kellő fizikai idővel, hogy részletesen méltathatnám e pompás művet (de itt-ott mintha egy kissé bőbeszédű volna, ami csak a gyengébbek miatt eshetnék

kifogás alá...); de annyit — nagyjából való áttekintés után jó lélekkel megállapíthatok: *tanfériu ritkán oldotta meg a maga elé tűzött feladatot oly mesterien, mint az aradi tanítók köztisztelt nesztorának ez a műve.* A tankönyv az új tanterv friss szellemét és betűit is híven követte és rendkívül értékes szolgálatot tesz tanítónak és tanítványnak kezében egyaránt. Helybeli és vidéki tanítóinknak nyugodt lelkis merettel ajánlhatom szíves figyelmébe a kiváló belbecselei bíró munkát. (—r—s.)

(—) **Iparos tanoncok beírása.** Az iparos tanonciskolai bizottság határozata értelmében az inasok beírása a következő napokon törtérik: szeptember hó 5-én és 7-én d. u. 5 órától 7-ig; szeptember hó 8-án és 9-én d. e. 9 órától 11-ig; szeptember hó 10, 11, 12 és 14-én d. u. 5 órától 7-ig. A tanoncok a beírás alkalmával 4 kor. 20 fillér tandíjat fizetnek. A tandíj befizetése nélkül senki sem vétetik fel. A beírathoz minden tanonc köteles a bizonyítványát elhozni. Az a mester, aki tanulóját szeptember 15-ig be nem iratja, a kapitányi hivatal által meg lesz bírságotva. Az előadások szeptember hó 16-án kezdődnek. Az iparos tanonciskolai bizottság elnöksége.

Megérkezett!

— Személyi hír. Városunk nagy szülőtte, ki Demosthénest megszégyenítő ékesszólásával annyiszor ragadta már el Arad közönségét, a napokban birtokán való üdüléséről visszaérkezett. Értesüléseink szerint a kiváló férfiú a nyár folyamán földjét művelve önkedvének élt és a birtokán kitört aratósztrájkot erőteljes obstrukcióval döntötte meg. Vízfejű Kovács András elsőbérés kijelentése szerint a legöregebb ökrök sem emlékeznek olyan nagyszabású beszédekre, aminőt nagy hazánkfia betakarítás közben elmondott. Nem mulaszthatjuk el, hogy egyik legszebb szónoki sikerét saját pillanatfelvételünkben be ne mutassuk a nagy ember bámulóinak.

A kedélyes kis község.

(Egy szövetkezet panamái.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 1.

Temes megyében van ez a község, amelyet határozottan kedélyesnek lehet nevezni. A község bírájává olyan embert választottak, aki pénzhamisításért már fogházbüntetést kapott. Ezt a választást az alispán megsemmisítette. Mikor aztán a községi vagyon átadására került a sor, olyan furcsa és rejtélyes manipulációknak jöttek a nyomára, hogy a dolgot fel kellett jelenteni a fehértemplomi törvényszéknek.

Ez év tavaszán *Pancsevác* Andrást választották meg bírónak Deliblaton. A választást azonban az alispán megsemmisítette, mert nevezett *pénzhamisításért fogházbüntetésre* volt ítélve, s így személye bírói állásra megbízhatatlan. Ezután a községi vagyont kellett átadni az utána következő bírónak. Mikor a községi takarékpénztári könyvecskék megvizsgálására került a sor, mely pénzek a deliblati szövetkezetnél voltak elhelyezve, a hol viszont *Pancsevác* András pénztáros volt, akkor kitűnt, hogy a letett *tizenháromezer koronát kivették*, s a pénztárban mitsem érő könyvek fekszenek. Az azonnal fogatosított vizsgálat még érdekesebb komplikációkat hozott felszínre. *Pancsevác*

András s a pénztáros azt edék elő, hogy ők a pénzt fel nem vették, hanem a dolog így történt:

A községi szövetkezeti pénztár rovincsolása előtt eljött a szövetkezet elnöke a bírónak, mondván, hogy a könyveinek szüksége van a betétkönyvekre, mert az üzleti főkönyvekben utána revidálni óhajt valamit, de azokat mindjárt vissza is hozza. A bíró és pénztáros nem tartották szükségesnek ezt a jegyzőnek bejelenteni, s *kiadták a könyvecskéket*. Mikor az elnök visszahozta azzal, hogy a könyvecske rendben van, betétkönyv nélkül visszahelyezték a pénztárba. A szövetkezeti elnök kijelentette, hogy a pénzt tényleg fel nem vették. A dolog kezdett határozottan érdekessé válni. Előhívták a szövetkezeti könyveit, *Stankovics* Szávát, aki kijelentette, hogy a *pénz fel lett véve*, de később ismét visszahelyezték. A hirtelen megérkezett szövetkezeti ellenőr erre megvizsgálta az üzleti könyveket s azt találta, hogy a könyvecskébe bevezetett pénzfelvétel az üzleti könyvekkel egyezik és az éppen az előző szövetkezeti pénztár-vizsgálat előtt történt, viszont azonban a fogatosított pénztár-vizsgálat után ugyancsak azon összeg a szövetkezeti könyvekben a község javára elkönyvelve mint új betét mutatkozik, de ezen tétel a község betéti könyvecskéjébe bevezetve nem lett. Az azonnal fogatosított szövetkezeti pénztár-rovincsolásnál összesen 80 K. találtatott a *Pancsevác* András kezelésében s a mutatkozó hiány 6400 K-ra rugott. Ezen összeget *Stankovics* Száva azonnal az ellenőrző közeg kezéhez ott a vizsgálat folyamán *lefizette*.

Igen ám, de hol van a község pénze? A kihallgatott *Stankovics* Száva kijelentette, hogy az kiadott időközben a kölcsönért jelentkezőknek. De a községi pénztáros váltig erősíti a bíróval együtt, hogy azt *fel nem vették*, se újból le nem tették. Mindhárman pedig *kölcsönösen vádolják egymást*, hogy a szövetkezetnél pénzeket vettek fel a fizetőktől, s azt se el nem könyvelték, se a pénztárba be nem szolgáltaták. De *Pancsevác* András iskolaszéki elnök, *Sztankovics* Száva pedig iskolaszéki gondnok is s az iskola-alapok pénze is a szövetkezetnél kezeltek. *Sztankovics* Száva pedig nem adott számadást még az 1905. évről minden sürgetés dacára. A kijött járás: számvető aztán konstataulta, hogy az iskolaszéki alapok zárszármólt könyvecskéjéből, ami csupán minisztertanácsai engedély alapján bolygatható meg, minden meghatalmazás nélkül *Sztankovics* mint gondnok felvett 6400 koronát s azt jogtalanul használta, holott az iskolaszéki vagyomból 6000 korona felesleg mutatkozott s így pénzfelvételre szükség nem volt. 650 K. hiányzik a bérföldkekből, aminek hiányát *Pancsevác* András *Stankovics*sra, ez pedig amarra tojja, végül ugyancsak *Stankovics* felvett az Első Temesvári Takarékpénztárnál kezelt iskolai alapokból 14.000 K. nát minden megbízás nélkül.

Mint hogy komoly gyanúk merülnek fel arra is, hogy a szövetkezetnél forgó váltókat jórészt az ott adósként szereplők alá nem írták, végül, hogy a tényleg adósként váltói a kapott összegeknél sokkal nagyobb tételekre lettek kitöltve, a fehértemplomi vizsgálóbíró szept. 4-én Deliblatra jön az összes kezelés megvizsgálása végett.

MULATSÁGOK.

(—) **Órásságok mulatsága.** Az aradi órásság aranyműves-szakegylete e hó 16-án a városi vendéglő összes termelében színelőadással egybekötött táncmulatságot rendez. Az estélyen A kis fruska című vígjáték kerül színre.

Vásárhelyi Béla meghalt.

1838—1906.

Arad, szeptember 1.

Gyászt hozott a mai est Arad városára. *Vásárhelyi Béla* főrendiházi tag, az Arad-csanádi vasutak vezérigazgatója ma este fél tíz órakor szívszélhűdés következtében váratlanul elhunyt.

Arad egyik legnagyobb fiát vesztette el benne. Egy férfiut, akinek szive e város nagyságaért vert; akinek álma, vágya reménye az volt, hogy Aradot a művelt nyugati városok mintájára, nagy ipari és forgalmi gócponttá tegye.

Hogy *Vásárhelyi Bélát* nemcsak tisztelték, de a polgárság minden rétegében igaz szívvel szerették is Aradon, az meglátszott a gyászhir hatásán ma este. Mint villám terjedt el a városban az Aradot ért csapás híre s nem egy csoportot lehetett találni az utcákon, ahol könnyes szemekkel tárgyalták a kései járó-kelők a halálozás részleteit.

Az ürt, melyet maga után hagyott, vajmi nehéz lesz teljesen betölteni.

Az utolsó órák.

Vásárhelyi Béla, már hónapokkal ezelőtt több ízben panaszkodott rosszullétéről, különösen főfájásról. Ez a baja azonban nem volt olyan természetű, hogy ágyba kényszerítette volna az erős szervezetű embert. Ha családja aggodott egészségi állapota miatt, ő maga volt az, aki megvigasztalta őket. Nem is sejtette tehát senki, hogy így váratlanul ragadja el a halál, már csak azért sem, mert az utóbbi napokban állandóan vig kedélyű volt s bajának, amely megölte, — még nyoma sem látszott rajta.

A mai napot szintén a legjobb kedélyhangulatban töltötte el *Vásárhelyi Béla*. Dél előtt szokásához híven felment irodájába, ahol délutáni két óráig szakadatlanul dolgozott és el látta hivatalos teendőit. Délután két órakor elhagyta hivatalát és hazament a Széchényi-utca és a Ferdinánd-utca sarkán levő *Lakácsy*-féle házban levő lakására. Otthon jóévtágygyal megebedelt és kedélyesen beszélgetett leányával. Fájdalomról csak egy ízben panaszkodott. Délután három óra tájban a hátában szurást érzett, ez azonban csakhamar elmúlt, anélkül, hogy bármiféle segítséget kellett volna igénybe venni. Három óra után az elhunyt ismét eltávozott hazuról és az *Acsev* műhelyébe ment, ahol hosszabb ideig felügyeletet gyakorolt a munka felett. Itt sem látszott rajta semmi, ami közeli végére engedett volna következni.

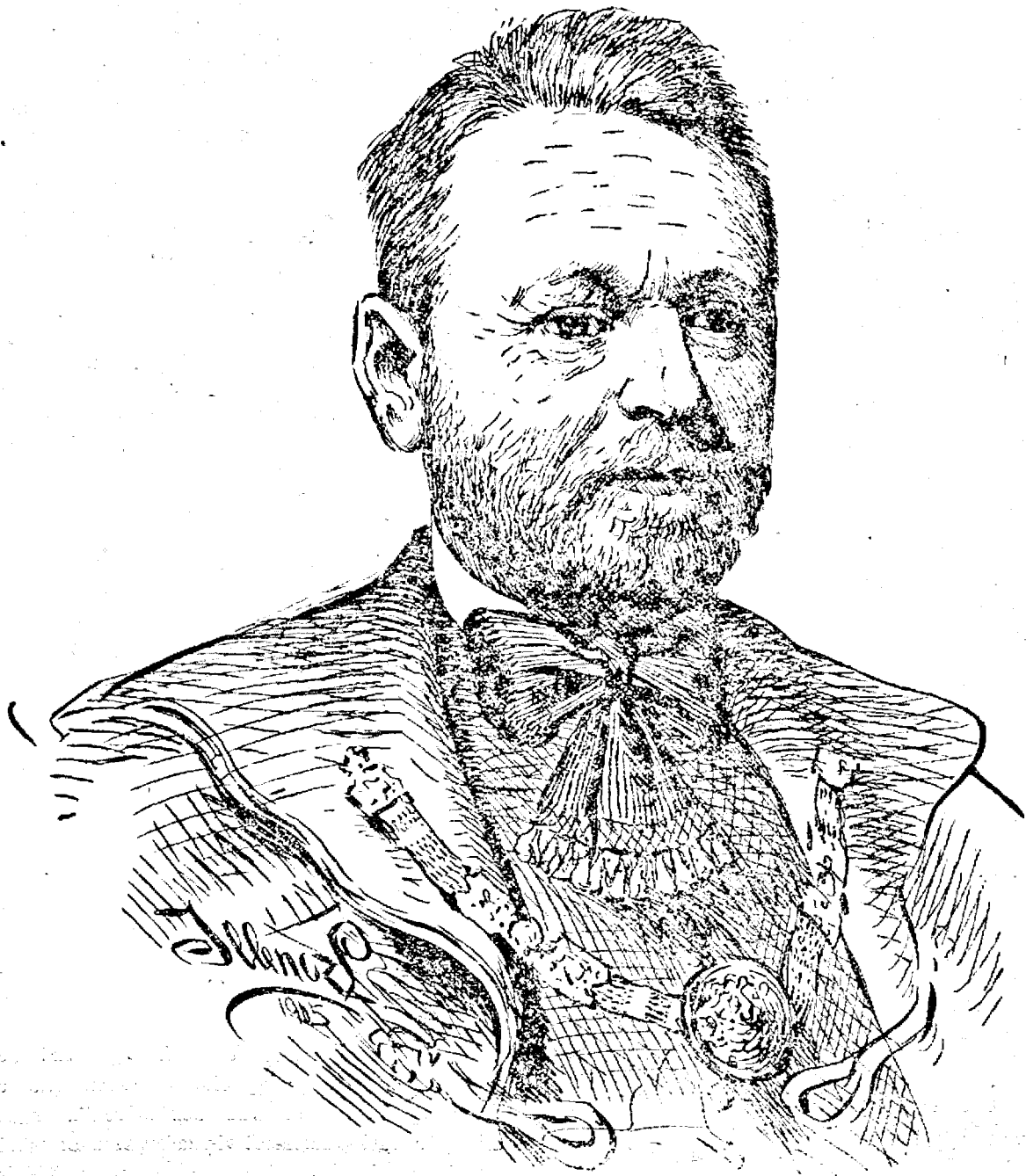
Vig kedélyhangulatban hagyta el az *Acsev* műhelyét, este fél nyolc óra tájban pedig hazament. Otthon egy ideig vigan fűtődözött s föl és alá sétált az egyik szobában. Ekkor vett rajta erőt a rosszullét, amely azonban még nem volt olyan mérvű, hogy hozzátartozói katasztrófára gondoltak volna.

Az elhunyt nyolc óra tájban szokott vacsorázni. Ma este is ebben az időben tálták fel a vacsorát. *Janka* leánya ekkor vacsorához hívta az elhunytat, aki a szomszédos szobában volt, de *Vásárhelyi Béla* nem akart az étkezésben résztvenni.

— Csak egyetek nyugodtan, én nem eszem, hanem lefelek. Kissé rosszul érzem magam, — szölt, majd pedig odafordult az egyik cselédhez:

— Csináltasson kávét, kissé fázom.

A család aggodva hallotta az elhunytak

Vásárhelyi Béla †

ezt a kijelentését, de *Vásárhelyi Béla* megnyugtatta őket, hogy nincsen különösebb baja, csupán a feje fáj. Majd ismételtén kérte hozzátartozóit, hogy csak vacsorázzanak meg nyugodtan, azután pedig lefeküdt. Az elhunyt leánya erre megnyugodott és nyugodtan költötte el a vacsoráját. Háromnegyed kilenc óra tájban megérkezett *Vásárhelyi János*, az elhunyt fia, aki nem tudott atyja rosszullétéről. Értésülvén erről, bement atyjához és az ágyára ülve tudakozódott hogyléte felől.

— Hivassunk talán orvost? — kérdezte

— Főlöseges! — válaszolt az — elhunyt.

— Már jobban érzem magam. Holnapra nem lesz semmi bajom. Csak a fejem fáj még egy kissé.

A halál.

Vásárhelyi János, atyjának szavai által megnyugtatta, ismét visszatért az ebédlőbe és az estebédhez ült.

A hevesebb rosszullét, amely *Vásárhelyi Béla* halálát okozta, *kilenc óra után* állott be. Az elhunyt ekkor *szívgyörcsről* kezdett panaszkodni és nyugtalanul hánykolódott az ágyban. *Janka* leánya erre kétségbeesetten futott atyja ágyához, *Vásárhelyi János* pedig orvosokért küldte a cselédséget. Pár perc múlva meg is érkezett *Visky Pál* dr. A beteg ekkor már *eszméletlen állapotban* volt. A szívbántalmak teljes erővel kitértek rajta. *Visky* dr. megtapogatván az elhunyt ütereit, rögtön tudta, hogy *Vásárhelyi Béla* életét már nem lehet megmenteni. Mindazonáltal mindent megkísérelt a beteg életrekeltésére.

Az elhunyt titkára *Visky* dr. utasítására, a közeli patikába rohant és csakhamar visszatért az éterinjekcióhoz szükséges szerekkel.

Visky dr. ekkor injekciót adott a kínosan vonagló betegnek, hogy már elhaló lélekzetét megélénkítse. Ez pár percre sikerült is. *Vásárhelyi Béla* valamivel könnyebben kezdett lélekezni és kétségbeesett hozzátartozói, akik *Visky* dr. munkáját remegve lesték az ágy körül, már azt hitték, hogy édesatyjuk életbentartása sikerülni fog. De az orvosi tudomány már nem segíthetett *Vásárhelyi Bélán*. Az injekció pár percre meghosszabbította, áldásdus életét, de a halált nem tudta megakadályozni.

Féltizkor, — épen abban a pillanatban, amikor a szintén előhívott *Issekutz* László dr. főorvos és *Simó* Károly dr. a betegágyánál megjelentek — *Vásárhelyi Béla* még egy utolsót sóhajtott és *kilehelte* lelkét.

Néma csendben konstataálta a három orvos a halált.

— Meghalt!

Az orvosok ezután eltávoztak a katasztrófa színhelyéről. A mélyen sujtott család hangosan zokogva maradt együtt az elhunyt ágyánál.

A halálhír hatása.

A halál híre villámgyorsan terjedt el a városban. Az elhunyt tisztelői és barátai közül sokan már pár perccel a halál után megjelentek a gyászházban és megrendülten állották

körül az elhunyt holttestét. Az első Szathmáry János főfelügyelő volt, a ki még a halál beállta előtt megjelent a gyászházban. Rövid idő múlva megjelentek Sármezei Endre főfelügyelő és Schöör Lajos főmérnök, akik megrendülten kondoleáltak az elhunyt családjának.

Az elhunyt fia, Vásárhelyi János, az első kétségbeesés pillanatai után rögtön intézkedett a ravatalozás iránt, amely holnap reggel fog végbemenni. A temetés ideje és részletei természetesen nincsenek még megállapítva.

Ebben az eseménytelen időben szomorú szenzációként hatott a városban Vásárhelyi Béla halálhíre. Eleinte nem is akarták elhinni az emberek. Éretlen tréfa, egyike azoknak, amelyeket halomszámra termel a mort saison — mondják a legtöbben. És hogy sokan nem hitték el a szomorú hírt, az eléggé érthető. — Aki Vásárhelyi Béla életrés alakját ismerte és fiatalos fejét, amelyen nem látszott meg, hogy közel hét X nyomja már viselőjének vállát, — az nem csoda, ha kétkezdőleg rázta a fejét. Az elhunyt élénken mosolygó szeme és szöke szakállja, amelybe egy ósz hajszál sem vegyült, mind elment mondtak ennek, hogy Vásárhelyi Béla ilyen hirtelen tragikus véget érjen. És hogy mégis igaznak bizonyult a szomorú szenzáció, az emberek megdöbbenve vették tudomásul a tragikus esetet. Vásárhelyi Bélát mindenki ismerte és tisztelte benne Aradnak nagy fiát, aki egész életét és minden tevékenységét Aradnak szentelte és fő ideálja a város modernizációja, kultúrívóra emelése volt. Szomorúan beszélgettek a halál körülményeiről. Kávénázakban, vendéglőkben másról sem volt szó. Szerkesztőségünkben sokszor csilingelt a telefon. Alkalmi riporterek szomorúan jelentették a gyászos esetet, sokan pedig a halál körülményeiről tudakozódtak.

Vásárhelyi Béla meghalt. Szomorú szenzáció ebben az ugorkaszezonban. Az ilyen szenzációra senki sem volt éhes. Gyásza van egész Aradnak s a halálhír lesújtó, mély bontó haasa mutatta, hogy Arad elvesztette nagy fiát. Pedig olyan kevesen vannak már nagyok!

A temetés.

A temetés pontos idejét a késő esti órákban már nem határozhatták meg, valószínű azonban, hogy *hétfőn délután lesz*. A temetést a Limbeck-féle intézet rendezi és a gyászszertartásban az Arad-csanádi vasutak és a többi érdekelt vállalatok és társaságok ugyanolyan módon fognak részt venni, mint Boros-Beni temetésén. Hivatalosan részt vesz a temetésen Aradvármegye törvényhatósága is, amelynek az elhunyt éveken át tagja volt.

A gyászszertartást fényes segédlettel Csák Cirják dr. minorita rendfőnök végzi. Gyászbeszédet fognak tartani az Acsev igazgatósága és tisztikara nevében és valószínűleg más testületek részéről is.

Vásárhelyi életéből.

Vásárhelyi Béláról jellemrajzot írni nem lehet anélkül, hogy életrajzi adatait egyuttal ne ismertesse az ember, mert jellemének minden nemes vonása tevékeny életének egyes mozzanataiban tükröződik leghívebben.

Kézdi-vásárhelyi Vásárhelyi Béla 1838-ban született Makón. Atyja Vásárhelyi János, Csanádmegye alispánja és szabadlevél követe volt. A család ősi székely eredetű, amelynek elődei még a tatárjáráskor szerzett érdemeikért 1289-ben, Aranyosszéken kaptak birtokot IV. Lászlótól. Az Aradmegyébe származott, ág sarjait közül Vásárhelyi Jónás aradvármegyei szolgabíró, ennek unokája: Vásárhelyi János, Aradvármegye alispánja volt a harmincas évekig és ennek fia, szintén János, Csanádmegye alis-

pánja volt, Vásárhelyi Béla főrendiházi tagnak és öcsésének, a két év előtt meghalt Vásárhelyi Lászlónak édesatyja. Anyjuk Brűnek Julia, aki Vásárhelyi Albertné Brűnek Juditnak, az aradi vértanúk vigasztaló angyalának volt a nővére.

Vásárhelyi Béla tanulmányainak befejezése után a gazdálkodásnak szentelte idejét. Mint László öcsése, ő is gazdálkodással kezdte csermői birtokán, de az akkori kedvezőtlen viszonyok csakhamar meggyőzték arról, hogy a gazdálkodás nagy kockázattal jár és abban hagyta. Azonban jellemének konzervatív iránya és józan beosztás folytán a legtöbb akkori aradmegyei főbirtokos sorsával ellentétben ő talált rá módra, hogy tevékenységét gyümölcsösítésre és ennek köszönhetően azt, hogy nagyon gyorsan gyarapodott. Pedig későbbi, nagybetegsége állásának megfelelőleg mindig nyílt, vendégszerető házat vitt. Erre sokat és szívesen áldozott, amíg ő maga mindig puritán egyszerűségű és nagyon kis igényű ember volt.

Példás családi életet élt s jellemének fővonását általában a családjasság képezte. Dacára annak, hogy egész életét a közügyeknek szentelte, mindig maradt elég ideje arra is, hogy családjában a szerető és gondos apa szerepét betöltse.

Vásárhelyi Béla alapjában idealista volt s jóllehet az Alföld egyik leggyakorlatiabb irányú vállalatának — az *Arad-Csanádi Egyesült Vasutaknak* — volt igazgatója, ennek hivatását mégis folyton magasabb szempontokból tekintette és a magyar nemzeti érdekek, a népjólét, mezőgazdaság, ipar és kereskedelem magasabb irányelvei szerint vezette.

Ugyanez jellemezte minden más tevékenységét is: az ideális felfogással párosult gyakorlati érzék. Legsajátabb alkotása az *Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár* volt, melynek kezdeményezője egyenesen az ő agyában született meg s melynek alapításával az volt a célja, hogy az akkori pénzügyi intézetek oszlaték-politikájáézen valót alapításával abba a helyes irányba terelje, hogy csak a haszon kisebb része kerüljön évenként felosztásra, míg nagyobb része az intézet erősítésére és gyarapítására fordítassék. Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár akkor országos példa volt és az általános javulás, mondhatni, ennek nyomán keletkezett. Ez is mutatja, hogy gyakorlati működése mellett is idealista volt és magasabb célokat követett. Alapítása óta mint igazgatósági tag működött az intézetnél.

Az Aradi Közlöny élel.

Nehéz és mostoha idők járnak akkoriban a magyar sajtóra és különösen a vidéki sajtóra, mikor Vásárhelyi Béla igazgatója lett az *Aradi Közlönynek*, melynek huszonegy éves történetében nevezetes fordulópontot jelentett ez.

Az Aradi Közlöny tulajdonosa kezdetben az aradi szabadlevélpart volt s amikor a sajtóra nehezülő viszonyok már-már kötéssé tették fennállását, akkor lépett közbe Vásárhelyi Béla, aki a Hauser-féle nyomda megvásárlásával megalkototta az *Aradi Nyomda Részvénytársaság* ot. Vásárhelyi ideális egyszerűséggel fogott ehhez a munkához is s a mindjobban erősödő, gyorsan izmosodó vállalat fennállásáért és fejlődéséért anyagilag is helyt állott és mindaddig nagy odaadással kirartott mellette, amíg a nagy arányokban fejlődő lapot a közönség meleg pártfogása arra a magas pályára emelte, ahol mint a vidéki sajtó egyik legnagyobb terjedelmű és legolvasottabb orgánuma ma áll.

Midőn a részvénytársaság a lapot átvette, előbb Boros Vida főreáliskolai igazgató volt 1900-ban félévig a felelős szerkesztője, de mi-

dőn ezen állás a hivatalával inkompatibilisnek találtatott, Vásárhelyi Bélának a neve került a lap élére s több éven át volt felelős szerkesztője az Aradi Közlönynek. Azután pedig, hogy a szerkesztői állásról lemondott, igazgatósági tagja maradt az Aradi nyomda részvénytársaságnak, s mint ilyen, állandóan támogatója volt annak a kisded családnak, amelynek tűzhegye az *Aradi Közlöny* szerkesztőségében van.

A motoros forgalom apostola.

Vásárhelyi Béla nevét együtt kell említeni mindazon hazafias és közérdekű törekvésekkel, amelyek nemes céljait mellett sikereikkel közeli és távoli vidékekre hasznos hoztak s gyümölcsözőleg, fejlesztőleg tovább hatnak. Aki Vásárhelyi személyét és a közélet terén betöltött szerepét ismeri, tisztában van azon ritka nagy és őzietlen fáradozásokkal is, melyeket ő hosszú évtizedek óta városunk és megyénk kulturális és gazdasági fejlődésében szerencsés kézzel kifejt.

Vásárhelyi Béla méltó utóda volt Boros Beninek, a kihez hasonlóan nagyratörő tervei voltak. Az arad-csanádi, akkor még körösvölgyi vasutak építésének már kezdeténél a nehéz és válságos napokban ott volt hű kitartással Boros Beni oldala mellett, akihez aztán a közérdek javára irányuló egységes elvek és célok oly szoros baráti kötelékekkel fűzték, melyeket csak társának halála szakított felbe.

A közmondás úgy tanítja, hogy nehezebb egy vagyont összetartani, mint azt megteremteni. Részben áll is ez az igazság. Vásárhelyi Béla azt a nívót, melyet az arad-csanádi vasút Boros Beni halála után elfoglalt, nemcsak megtartotta, hanem emelte és ezzel kapcsolatban öregbítette a vasut dicsőségét. Kitűnően értett ahhoz, mint kell hivatalnokait nemcsak fegyelmezni, de lelkesíteni is s a munkához a szeretetet csatolni. A tisztviselők ezt a szeretetet nagyra értékelték s a maguk részéről lelkesedéssel, odaadással viszonyozták. A hivatalba bevitte az igazi grand seigneur izlését és tapintatát; innét volt, hogy ott az ő szigorát is sokkal jobban tűrték és szívesebben vették, mint más főnököknek a kollegialitását, mert szigorúságában kollegialitás volt és kollegialitásában is szigorúság.

Vásárhelyi Béla neve a motorközlekedés által lett sokat emlegetett. Az ő kezdeményezése eredményezte, hogy a motor forgalom olyan jelentős eredményeket vívott ki, melyek az egész kontinens figyelmét az arad-csanádi vasútra irányították. Nem kis nehézségekkel és akadályokkal kellett megküzdenie, míg ezek az eredmények mutatkoztak; oly nehézségekkel, a melyek minden más embernek, a ki nem bír Vásárhelyi szívósságával és törhetlen kitartásával, már régen a kedvét szegték volna. De ő nem csüggedett: ment előre nyugodt kitartással a megkezdett nyomon, átgázolva, letörve minden útjába kerülő akadályt, akármilyen nagy is volt az.

Az ő kezdeményezésére a Weltzer-féle vaggongyár, melynek élén mint egyik alapító és igazgatósági elnök működött, szintén felvette munkakörébe a motor gyártást.

Vásárhelyi Bélának került e téren méltó követőt és helyettesít nevelni magához Sármezei Endre, a kiváló képzettségű szakember személyében, a kinek neve már az ország határain túl is ismeretes.

Vásárhelyi Béla Menyházán.

Menyháza volt Vásárhelyi Béla legkedvesebb nyári tartózkodási helye. Egy-két hónapot minden esztendőben künn töltött a kies fürdőhelyen, melynek minden fája, minden hegyi forrása oda volt róve az ő meleg kedélyéhez.

A júniusvégi meleg napok már Menyházán találtak Vásárhelyi Bélát. Ott képezték gyűrűt körülötte *Nachtnébel* Ödön, *Robitzek* Gusztáv, *Dániel* László, *Fábry* Sándor, *Dálnoky-Nagy* Lajos, *Andrényi* Károly, *Kéry* István dr. és rajtuk kívül mindazok, kik rendszeres és évente visszatérő vendégei Menyházának. Az Acsev nyaraló földzintjén volt rendszeres lakása Vásárhelyinek. A kora reggeli órák már ott találták őt a hegyi utakon, ahonnan az aradi vonat megérkezésének idején mindennap a pálya udvarra sétált.

Az Arad felől érkező vendégek nap nap után ott láthatták őt s ahogy meglátták, bizonyára meg is szerették nyomban. Mert egy barátságos, nyájas mosolyt készenlétben tartott mindenki számára. A nagyurak gögös büszkeségéből nem volt egyéniségében egy atom se, polgár akart lenni, aki munkálkodik és szeretni tudja az embereket.

Vásárhelyi Béla bár nem volt a léta természetű ember, de szervezete acéiból volt. A menyházai uszodának ő volt legszorgalmasabb látogatója. A fürdés előtt napkúrát használt, melynek előnyös oldalait alig győzte dicsérni ismerősei előtt. A délután arra fordította, hogy végiglátogatta a fürdőben tartózkodó ismerőseit, miközben nem volt gyermek Menyházán, akit sétája alatt egy becéző szóval meg ne szólított volna.

Menyháza sokat köszönhet Vásárhelyi Bélának s ugye lehet még nagyon sokat tehetett volna a szép fürdő fejlődése érdekében.

A Vásárhelyi-Méray-párbaj.

Vásárhelyi Béla életének egyik legnevezetesebb epizódja a *Méray Horváth* Károlyival vívott pisztolypárbaja volt. A mostani politikai béke megteremtésében nagy szerepet játszó hírlapíró és szociológus, *Méray Horváth* Károly a kilenvenes évek elején, ugyanabban az időben volt felelős szerkesztője az *Arad és Vidék*nek, amikor Vásárhelyi Béla az *Aradi Közlöny* élén állott.

Ekkor történt, hogy az Arad és Vidékében egy apróhírdelés jelent meg, amely egy nő becsületét érintette. (Valami színész nő története rejlett az ügy mögött.) A lapnak ezt a dolgot *Törös* Tivadar az *Aradi Közlöny* segédszerkesztője erősen megróta s emiatt *Méray Horváth* provokálta *Töröst*, aki azonban a kihívásra egy gunyos, satirikus élű cikkkel felelt. E cikk megjelenése után *Méray* egy ajánlott levelet intézett Vásárhelyi Bélához, mint felelős szerkesztőhöz, amelyet azonban Vásárhelyi olvasatlanul visszaküldött. Ekkor *Méray Horváth* lapjában sértésekkel teljes támadást írt. Az izgalmas affér, a napokon át folyó sajtóháború és annak minden fázisa természetesen izgatta és foglalkoztatta a város és a megye közönségét és *Méray* nevezetes cikke után mindenki feszült érdeklődéssel leste a fejleményeket.

Tudta mindenki, hogy ezt a végsőkig elmergésedett affért most már csak golyóval és karddal lehet elintézni. Nyomban meg is indultak a lovagias tárgyalások, amelyek az ország-szerte feltűnést keltő nevezetes párbajhoz vezettek. *Méray*ról közadomású volt, hogy rettegett ember a páros viaskodásban, mert remekül kezelte a kardot és hírneves cöllövő volt, aki bravuros lövéseket produkált a pisztollyal. Vásárhelyi sem volt idegen a fegyverkezelésben s így a legnagyobb mértékben kétes volt a súlyos párbaj kimenetele, amelynek gyászos lefolyásától tartott mindenki.

Vásárhelyi Béla egyik segéde *Bíró* Ákos földbirtokos volt és egy huszárkapitány, *Méray Horváth* *Müller* Károly, Aradváros jelenlegi országgyűlési képviselője és az elhunyt *Hamvas* Károly. Épen a nagy érdeklődésre való tekintettel a legnagyobb titokba tartották a párbaj idejét és helyét s a felek, segédek és orvosaik zárt koczikban hajtották át *Kisszentmiklósr*a,

ahol a tűzérkaszárnnyában folyt le a párbaj. Ezt a távolabb eső helyet választották részint azért, hogy a kíváncsiság ne zavarhassa a lovagias aktust, részint pedig azért is, hogy esetleges beavatkozás meg ne akadályozhassa az előre gyászos végűnek hirdetett párbajt.

A feltételek rendkívül súlyosak voltak: nagy kaliberű huszárpisztolyokkal háromszori golyóváltás, a megengedett legrövidebb távolságtól. A három pár pisztolyt, melyet a huszártisztek hoztak, katonai fegyverkovács töltötte meg a segédek jelenlétében. Súlyosította a dolgot, hogy a párbajozó feleket a laktanya lovardájának fehér fala mellé állították fel. A vezető segéd által adott jelre csaknem ugyanazon pillanában sült el a két fegyver: *Méray* pisztolya csütörtököt mondott, *Vásárhelyi* golyója ellenben talált. *Méray* megtántorodott s az oda siető segédek és orvosok konstatálták, hogy a golyó *Méray* jobb karjának felső részébe fúródott és szétzúzta a karcsonit.

A párbajt erre beszüntették. *Méray* hosszabb ideig feküdt sebével s karját azóta sem használhatja: bal kézzel ír. *Méray* azután nemsokára visszatért a fővárosba.

Életrajza.

Vásárhelyi Béla 1838-ban Mátyás született. Atyja, *János*, a harmincas években Csanád megye követe, utóbb első alispánja volt. Anyja, született *Brüneck* Julia, ki testvérével, *Vásárhelyi* Albertával és *Bohus* Sándorral *Antoniával* a szabadságharc leveretése után az aradi várfoglyalnak védőangyala volt, egyike volt a legjelesebb honfőnyöknek. *Vásárhelyi* Béla középiskoláit Aradon, az egyetemet Budapesten végezte. Tanulmányainak befejezése után tíz éven át birtokain gazdálkodott. 1881-ben a borosjenői kerület országgyűlési képviselővé választotta. 1875-ben az arad-csanádi, akkor még körösvölgyi vasutak építésének már kezdetén, a nehéz és válságos napokban ott volt hű kitarással *Boros Béni* oldala mellett, akihez a közérdek javára irányuló egységes elvek és célok szoros baráti kötelékkel fűzték.

A vasut igazgatásának és fejlesztésének minden fázisában meg volt az ő nagy része, idejét és munkásságát, élete java részét teljesen önzetlenül és díjtalanul áldozta annak érdekében, elkezdve ott, hol a vasut létesítéséhez szükséges másfél milliónyi összeg előteremtése céljából rávette a birtokos osztályt, hogy vesse latba személyes hitelét, — egész odáig, hogy a makó-szöregyi vonalrész építésénél a munkálásokat is vezette. A vicinális vasutépítés terén ma is vezető szerepet játszó vasutársulat ezt a nagy szorgalmat akarta *Boros Béni* halála után meghálálni, amikor vezérigazgatójává választotta meg nagy lelkesedés mellett. És azóta még többet dolgozik. Munka közben szerette őt meg az alatta szolgáló nagy személyzet.

1885-ben ugyancsak *Boros Benivel*, *Kállay* Béni megbízásából Boszniában építette a doboj-tuzsai vasutat; szebben, jobban és olcsóbban, mint ahogy kötelezettségük parancsolta.

Régtől fogva kedvenc eszméje volt *Vásárhelyinek* a vidéki hitelviszonyok javítására oly pénzügyi intézetet létesíteni, mely a létezőknél tömésen nagyobb alaptőke és tartalékalap mellett valóban akcióképes legyen, s a legválságosabb időben is megállhasson saját tőkéjére támaszkodva. Ez csak úgy volt elérhető, ha a jövedelmek kiosztás helyett állandóan a tartalékalaphoz csatoltatnak. A nagy osztalékok és kis részvénytőkék idejében utópiának tetszett ez a terv, s ennek ellenére 1890-ben *Vásárhelyi* Béla megalapította az *Arad Csanádi Gazdasági Takarékpénztárat*, melynek tőkéje két, tartalékalapja pedig ma már több mint másfél millió korona. S a közvetlen siker mellett meg-

volt ezen bankalapításnak az a nagy, általános érdekű közvetett haszna is, hogy Arad többi pénzügyi intézete is kényszerültek tőkéjük s tartalékalapjuk felemelésére.

Az aradi vaggongyár alapítása is hozzáfűződik *Vásárhelyi Béla* nevéhez. *Boros Benivel* kezdet fogva sikerült neki a bécsi tőkét Aradra hoznia. Az aradi vaggongyárral azonos provenienciájú tőkével keletkezett a Soproni lakatos-áru gyár, mely rendelkezésel legnagyobb részét Aradról kapja. A borosjenői fabutorgyár létesítésének is *Vásárhelyi Béla* volt egyik főtenyezője.

Nem kisebbek *Vásárhelyi* érdemei az agrikulturnális érdekek előmozdítása körül. A barackai és csálai szőlőtelep, amely az ország legnagyobb ilyen vállalatai közé tartozik, azon fáradozás és vállalkozó szellemnek köszönhető megvalósulását, melyet *Vásárhelyi* báró *Bohus* Lászlóval és *Boros Benivel* a vállalat elnyerése és sikere érdekében kifejtett. E roppant vállalat jelentősége csak akkor méltányolható igazán, ha meggondoljuk, hogy annak sikere nélkül a szőlők országos rekonstrukciója folyamatba sem igen jöhetett volna, mert egyebek közt a barackai és csálai szőlőtelep nagyarányú produktivitása nyújtotta az alapot az agrárbankkal a szőlők felújítása érdekében törvényhozással kötött szerződéshez.

E vállalatnál nem csekélyebb hatással lesz agrikulturnális viszonyaink fejlődésére az „*Arad-csanádi öntözőcsatorna*“, melynek tervbevitelére szintén *Vásárhelyi Béla* tette meg a propositiókat.

1893-ban közgazdasági működése jutalmául ő felsége a vaskorona rend lovagjává emelte, 1896-ban pedig a főrendiház életfogytiglani tagjává nevezte ki. Mint ilyen, tagja volt a közjogi törvénykezési és naplóbíró bizottságnak.

A legutóbbi években vette fel *Vásárhelyi Béla* *Sármazey* Endrével egyesülten programjába a motoros közlekedésnek a helyi érdekű vasutakra való alkalmazását. Noha a tervnek még *Vásárhelyi* közvetlen környezetében is voltak ellenzői, ma már maga a magyar államvasutak elnöksége is az összes vicinálisok motoros erőre való berendezését tervezi s nap nap után jönnek az érdeklődők Francia, Német és Angolországból, hogy tanulmányozzák a motoros közlekedés nagy mértékű fejlődését.

Jóllehet, hogy *Vásárhelyi Béla* politikai működésének sulya Aradra esett, Aradváros törvényhatóságának nem volt tagja, mert a vármegye törvényhatóságában gyakorolta jogát; azonban mint Aradváros hű polgára, rendkívül érdeklődéssel viseltetett a város ügyei iránt és ahol csak tehetett, széles hatáskörében mindenütt érvényesítette befolyását a városi közügyek javára. Hogy mily intenzív volt *Arad* iránti érdeklődése, mutatja tavaly kiadott *Arad jövője* című nagy feltűnést keltett műve is, melyben megjelelt az utakat és módokat, miként lehet előrehaladni, miként lehet ennek az elhagyott városnak pénzügyi bajain a forgalom emelésével segíteni. Abban a füzetben körvonalazott tervek még megvalósításra várnak és ha *Vásárhelyin* állt volna, meg is valószínűsítették volna.

Ami szabad ideje *Vásárhelyi Bélának* közéleti tevékenységén túl felmaradt, azt családjában töltötte. Feleségét, szül. *Grün* Annát, akivel hosszú ideig élt a legboldogabb házasságban, néhány év előtt veszítette el; négy gyermeke van: *Vásárhelyi* János, Julia, férjezett *Takácsy* Sándorné, Ilona férjezett *Andrényi* Károlyné és Janka. A tavaly elhunyt *Vásárhelyi* László testvéröccse volt.

Merénylet egy tisztviselő ellen.

(Titoktartó utonállók.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 1.

Szenzációs rablómerényletet intéztek tegnap egy nagyvárad városi vámbíró ellen és felesége ellen. Az utolsó rablóromantika történetei elevenülnek fel egy pillanatra az eset hallatára, oly izgatón szenzációsak és rémesen borzalmasként az eset részletei, amelyekről ezeket írják:

Kovács Imre, Szent János-utca 4. szám alatt lakó városi vámbíró ellenőr tegnap délután kirándult feleségével a Nagyváradhoz közel fekvő Szent-András községbe. Már este vissza akartak jönni Nagyváradra, de mivel igen jól mulattak a faluban, késő éjjelig ott maradtak. Éjszaka már nem akartak elindulni s ezért úgy határozták el, hogy gyalog teszik meg hajnalban az alig pár kilométert kitevő utat.

Hajnalban fölkeltek a házaspár s vígan jöttek Nagyvárad felé az országút mellett elhúzódó harmatos gyepezőnyeggel szegélyezett ösvényen.

Gyorsan jöttek végig az ősi állomás mellett s ismét letértek az ösvényre, amely egy nagy terjedelmű kukoricás mellett vonult el.

Egyszerre csak mozogni kezdett a kukoricás s két csapzott hajú fej tűnt elő az ösvény szélén. Revolverek csöve villantak meg s két züllött, rongyos ruhájú utonálló kiáltotta feléjük:

— Pénzt vagy életet!

A revolverek a melléknek szegeződtek, a közelben nem volt látható egy ember sem s a két rabló elől való menekülésre nem nyílt reménység. Őriási ijedelem vett erőt az házaspáron s a rablók sürgető fenyegetéssel követelték a pénzt. Az asszony már el is ájult a nagy rémülettől, amikor férje szinte önkéntelenül marokra fogta a faluról hozott botját s irtóztató csapást mért az egyik utonálló fejére, mielőtt még ez védekezésre gondolhatott volna.

Az utonálló kezéből kihullott a revolver, fejből vastag sugárban ömlött a vér s félholtan terült el a földön. A másik utonálló erre visszasurrant a kukoricás földre s eltűnt a sűrűben.

A házaspár ijedségét még növelte az egyik rabló eleste. Őriási rémülettel rohantak végig az országúton, szinte üldözte őket a leütött ember véres árnya. Megholtak vélték már a leütött utonállót. Remegő lábakkal szaladtak ősitől egészen a Teleky utcáig, ahol éppen egy fiakker állott. Felugrottak a kocsi s remegve kiáltották a kocsisnak:

— A rendőrségre.

Gyors vágatásban elértek a rendőrségre, ahol Kovács magával vonszolta ájult feleségét, s rémülten kiáltotta oda az asztalnál ülő inspekción tisztviselőnek:

— Tartóztassanak le! Embert öltem!

A tisztviselő meglepetten nézett Kovácsra, aki várta, hogy bílincsbe verve börtönbe vigyék. Elbeszélte magának az esetet, jegyzőkönyvet vett fel, s megnyugtatta a rémülettől még mindig fogvacogva ülő házaspárt, hogy semmi bajuk sem lesz, s hazaküldte őket.

Rögtön intézkedést, hogy a nyomozat meginduljon a rejtelmes ügyben. Kiszállt lovasrendőrök kíséretében a helyszínére, s keresték az embert, aki Kovács vallomása szerint megholtan terült el a kukoricás szélén. Átcirkálták az egész környéket, hogy megtalálják a két utonálló nyomát. Hiába keresték, kutatták a nyomokat, sehol sem találták.

Egyszerre csak hatalmas vértócsa tárult a nyomozó rendőrök szemébe. A lovak visszahorkantak a vér szagától, de az embert nem

találták sehol. Hiába kutatták át a kukoricást, az emberek már rég eltűntek a közelből s most sem lehet tudni, hogy meghalt-e a leütött rabló, vagy csak megsebesült.

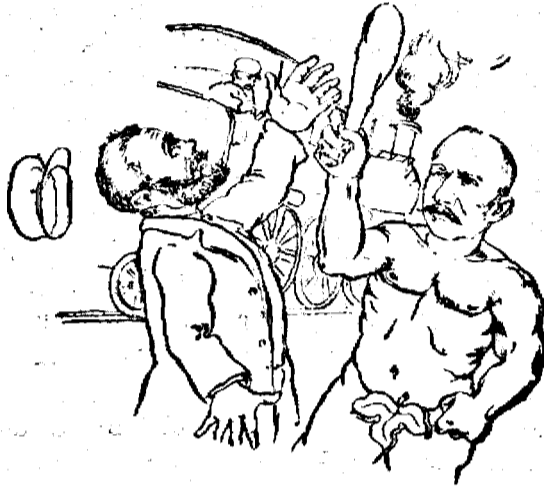
Valószínű, hogy az utonálló nem halt meg, csak súlyosan megsebesült s társa segítségével elmenekült. Az uton állott a porban látszanak is véres nyomok, melyek megerősítik azt a feltevést, hogy a rabló csakugyan nem halt meg, hanem megsebesülve eltűnt a látóhatárról.

Kovács Imre egész nap alig tudott felécsudni ijedségéből, feleségére pedig oly rémisztő hatást gyakorolt a rablómerénylet, hogy betegen fekszik lakásán.

A rendőrség széleskörű nyomozást indított az utonállók kézrekerítése iránt.

Herkules 13-ik munkája

— Legenda a hőskorból. —

Miután pedig Herkules megküzdött vala a sárga sárkánysággal és a Budapest felől közelgő fene nagy füstölő kemencét is legyőzte vala, elindula, hogy elfáradt tagjait saját fürdőjében. Herkulesfürdőn felüdítse. Itt igen szép verseket írt vala és a világnak állapotj-n fölöttébb eljűnődék. Ekkoron történt, hogy dróton küldött levelet kapott testvér bátyjától, Re Aeskuláp mesternek igen tehetséges tanítványa és pártelnök vala, eltekintve automobiljától. A dróton írott levél arról tudósítá Herkulest, hogy plebiscitum készül. Szólt pedig eképen:

Holnap jeloelunk. Valasztásra gyere haza.

Imre, batyad es partelnoek, Herkules pedig felele:

Jeloelést elfogadom, programbeszedet nem tartok, polgarsag szeretete biztos, ueduelest nem felbehagyom.

Geza, koeltoe.

A jelölésen azonban bizonyos Komjáthy nevű harcost jelölnek és nem Herkulest, mit is ő zokon véve és elhározza, hogy megfenyíti a hűtelen testvért. Ráült tehát a gőzzel hajtott szekerre és Eolus szárnyain repült haza, hol is várá őt a hűtelen fivér. Herkules pedig nagy haraggal reátámadá és kiáltott:

— Oh testvér, kit ezennel kitagadok, tud meg, hogy háziorvosi működésed megszűnt. Ha ellenben nem nézném vitézi voltomat, többségben tettlegességnek adnék kifejezést. Hah, reszkess verseimtől és vedd tudomásul, hogy nem ösmérlek többet pártom elnökének!

Aeskulap tanítványa remegve hallá e szöveget és kegyelemért könyöröge. Herkules azonban hajthatatlan maradt és bár ez vala legnehezebb, a félévi orvosi honorárium fejében leolvasott nékie harmine ezüstpénzt.

Ez vala Herkules 13-ik munkája.

Mandátumok veszélyben.

(A dobrai petíció. — A csacai képviselőség sora.)

— Vlád petícióját elutasították.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 1.

A Kurián, — amint budapesti tudósítónk táviratozza, — ma két petíció került tárgyalás alá. Az egyik a már tegnap megkezdett tárgyalás, mely a csacai mandátum dolgával foglalkozik, a másik az emlékeztető Hunyad-dobrai választás ügye. A két mandátum ellen beadott petíció sorsáról következő tudósítást adjuk:

A kir. Kuria, első választási tanácsa ma folytatta Sebastyén Mihály elnöke alatt Gyuriss Emil dr. a trancsénmegyei csacai kerületben megválasztott néppárti képviselő mandátuma ellen benyújtott petíció tárgyalását.

A mai tárgyaláson Aigner Adolf a megválasztott képviselő védője cáfolta meg a fele ellen felhozott abszolút és relatív érvénytelenségi okokat. Tagadja, hogy Gyuriss ígérte közbenjárását az új beszerzési albiró fegyelmi ügyében.

Egyáltalában tagadja a képviselő részességét s annak bizonyítására felajánlja a választási törvény 98. §-a alapján a megválasztott képviselő eskü alatti kihallgatását. Nyilatkozattal cáfolja meg azt a felhozott vádat, hogy Feuermann Zsigmond és Brichta Miksa korcsmárosokat megfenyegette volna azzal, hogy keresztény szövetkezeti korcsmát fog létesíteni. Az etetés és itatási eseteknél tagadja a képviselő részvételét s csupán annyit koncedál, hogy Gajdusok György csernyeai plébános nevenapján vacsorát adott, a melyre történetesen Gyuriss is meghívta. Ellsmeri azt is, hogy Trautmann István ocsavnicai plébános néhány urit embert tényleg meghívott vacsorára az ott tartott programbeszéd után, de tagadja, hogy az a vendéglátás kereteit túlhaladta volna; kijelenti azonban azt is, hogy Ocsavnicán rendes korcsma nem lévén, a kaputos embereket szinte kénytelen volt vacsorára meghívni.

Aigner beszéde folyamán részletesen foglalkozott a Badik J. skallei plébános ellen felhozott pánszláv vádakkal. Tagadja, hogy Badik nemzetiségi izgató és lázító volna s csupán azt enged meg, hogy ez a plébános egy havi államfogházatot ült hitfelekezeti elleni izgatás miatt, mert a szószékről szidta a zsidókat. Cáfolja azt is, hogy Badik és Gyuriss között valamelyes megállapodás létesült volna s hogy ez a megállapodás a magyarság rovására szólna, vagy a magyar érdekeket sértendő. Ezek alapján kéri a petíció visszautasítását. Utána ifj. Heuer Samu választásvédő csatlakozott védőtársa előterjesztéséhez. A tárgyalást hétfőn folytatják, amikor dr. Neumann Árpád, a petícionálók képviselője válaszol a védők előterjesztésére.

A hunyadmegyei Dobrán tudvalevőleg Moskovitz Iván alkotmánypárti jelöltet választották meg képviselőnek a nemzetiségi Vlád Aurél ellen, akít egyébként Szászvároson megválasztottak honatyának. A kisebbségben maradt Vlád párt petíciót nyújtott be Moskovitz mandátuma ellen, amelyet ma a kir. Kuria Janecskó István előadásában alaki hibái miatt visszautasított.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi iparosok I. betegsegilyző és temetkezési egylet elnöksége vasárnap délután 8 órakor az egylet tulajdonát képező Magyar-utca 4. számú száját házának hivatalos helyiségében rendes havi ülést tart, melyre a választmányi tag urakat ez uton is tisztelettel meg-

hívja *Romanik* Albert egyesületi elnök. Ugyanez alkalomkor havi befizetések eszközölhetők, valamint 2 korona beiratási díj lefizetése mellett új tagok felvételnek.

(*) A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egyletének „Aradi fiókja” szeptember havi befizetéseit 2- és 16-án a Pácsi utca 1. sz., 9-én és 23-án pedig a Ferenc tér 6. sz. alatti hivatalos helyiségekben eszközi. Felkérem az egyesület tagokat, hogy saját jól felügyelt érdekeiknek tekintetbe vételével tagdíjikat pontosan fizessék be. — Új tagok mindkét helyen felvételnek. — A rendes havi választmányi ülés szerdán este 8 órakor a Ferenc tér 6. sz. alatti hivatalos helyiségében lesz megtartva. — Ezzel értesítem a tagokat, hogy a temesvári társfiók e hó 8-án és 9-én tartja tízéves fennállási ünnepélyét, melyre fiókunkat is meghívta. Kik ezen ünnepélyen részt venni óhajtanak, 5 éig alólírt elnököket értesítsék. *Tumó Lajos* elnök (Török Gábor-utca 17.)

Rablótámadás a Forray-utcában.

Merénylet fényes nappal.

Három napja nem ettem . . .

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 1.

Vakmerő rablótámadás történt ma délután Arad egyik legforgalmasabb pontján, a Forray-utcában. Egy előkelő külsejű ember rablási szándékból megtámadta egy hentesüzlet tulajdonosnőjét, a ki, nem vesztvén el lélekjelenlétét, a kezében levő késsel megsebesítette a merénylőt. A szenzációs eset részleteiről az alábbi tudósításunk számol be:

Ma délelőtt tizenegy órakor egy fekete ruhába öltözött, középtermetű, fekete bajszú, intelligens külsejű fiatalember tünt föl a Forray-utcában. Körülbelül egy negyed óráig járkált is s föl *Dohányi Piroska* — *Farkas György* utóda — hentesüzlete előtt, amely tudvalevőleg a Rákóczi-utca és a Forray-utca sarkán, a *Kristyóry* féle házban van.

A különös viseletű fiatalember, mint az utóbb kiderült arra várt, hogy a hentesüzlet vevői eltávozzanak. Mikor azután a tulajdonosnő egyedül maradt az üzletben, a fiatalember nagy alázatosan belépett a boltba és husz fillérért füstöshúst kért. *Dohányi Piroska*, háttal a vevőnek fölállt egy székre, hogy leakaszsa a húst.

A vevő pedig csak erre az alkalomra várt. Abban a pillanatban, a mikor az asszony hátat fordított neki, egy ugrással mellette termet, egyik kezével megragadta a torkát, a másik, szabadon maradt kezével pedig a hentesnő nyakán levő értékes aranyláncot akarta letépné. A merénylő támadására azonban az asszony nem vesztette el a fejét, segítségért sem kiáltott, hanem egy hirtelen mozdulattal megfordult s minthogy a merénylőt nem tudta magáról lerázni, a kezében levő késsel feléje szurk. A szurás talált s a kés a fiatalember bal vállát kettévágta. A támadó a metsző fájdalomtól felordítva, eleresztette az asszonyt, a ki a fiatalembert egy lökéssel a földre terítette.

Ebben a pillanatban váratlan fordulatot vett a rablótámadás. A merénylő ugyanis térdre rogyva, könyörgésre fogta a dolgot:

— Bocssásson meg — esdekelt — három nap óta nem ettem. Könyörüljön meg rajtam!

Dohányi Piroska, meglepődve a helyzet hirtelen megváltozásától, husz fillér könyöradományt adott a félelemtől remegő fiatalembernek, aki a nem sikerült rablótámadás után, zsebkezdőjét vérző fulén tartva, gyorsan eltávozott az üzletből.

Az asszony csak azután jutott eszébe, hogy jelentést tegyen a rendőrségen, amely nyomban megindította a nyomozást, azonban eredménytelenül. A merénylő fiatalembernek eddig a nevét sem sikerült megtudni, s valószínű, hogy kifogja kerülni a hatóság kezét.

Hadd várjon Rákóczi! A kormány taktikázik.

(Népszerűsége van szükség!)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, szeptember 1.

Amit a legönzetlenebb és legragyó góbb történelmi alakunk emlékével nálunk véghezvisznek, az — enyhén szólva — erkölcsstelenség — s nem sokkal szebb annál, amint életében vele elbántak, kitalgadván és kitalgatóan őt a földről, melynek szabadságát oly rajongóan védelmezte. Politikai taktikából annak idején elhárították, hogy a nagy szabadsághős hamvait haza fogják hozni, hadd lelkesedjen a nemzet a mult nagy harcok emlékein s a lelkesedés hevében felejtse el a jelen nyomorúságát és vágyakozásait. Az immár ártalmatlan mult idők emlékének gyógyásával akartak vakítani s kielégíteni azt a sóvárgást, amely minden ember szívében lobog a magyar eszmények iránt s amit a jelenben nem tudnak megvalósítani.

De most megint fordulat állott be a dologban. Kassáról azt üzenik, hogy a hamvakat nem hozhatják haza ez évben, mert az ünnepi szónok októberig nem tudja betanulni a beszédét s a város felkészítése is csak igényel valami munkát, ennél fogva halasztásuk el az ünnepséget a jövő évre, mert addig beszédet is betanulhatnak, draperiát is beszerezhetnek s az ünnepély fényes lehet.

Ilyen értelemben fordulnak majd a kormányhoz a derék kassaiak s mi sem természetesebb, mint az, hogy a kormány a jámbor óhajot teljesíteni fogja. De nagyon naivnak kellene lennünk, ha a hamvak hazaszállításának késedelmeül az ilyen gyerekes okokat el tudnók fogadni. Mi azt hisszük s feltevésünkben aligha tévedünk, midőn azt állítjuk, hogy a halasztásra nem *Kassa városának*, hanem a *kormányának van szüksége*. Nevetséges dolog azt állítani, hogy egy város 2—3 hónap alatt elő nem készíthet egy hazafias ünnepélyt s sokkal kézenfekvőbb az a magyarázat, hogy a kormány adta az impulzust *Kassa városának* a halasztás iránti kérelmére. Adta pedig azért, mert a *kormányának a jövő évben igen nagy szüksége lesz a népszerűsége*. Most még tartja magát valahogy, mert nem érett meg egészen az a tudat, hogy ez a kormány képtelen lesz a nagy demokratikus reformok becsületes keresztülvitelére.

De elkerülhetetlenül jön legkésőbb a jövő év elején — az általános, a titkos szavazati jog tárgyalása s az az attak a sajtószabadság ellen, melynek terve már rég ki van dolgozva. S mivel a választójog reformját nem fogja a kormány úgy megoldani, hogy kielégítse vele a népet, s mivel a sajtóügy miatt is nagy lesz a lármá, bizonyos, hogy a kormány teljesen elveszíti népszerűségét, mely most is rohamosan alább szállott s csak egyes vármegyékben lel talajt s akkor a közfelháborodás sűrűnre el a nagy nemzeti minisztériumot.

Nos hát, az ilyen kritikát időkben felette jól jöhet majd egy Rákóczi-ünnepély, melyen a kormány géne nélkül vehet részt s ahol nagyhatású beszédeket vághatnak ki a magyar szabadsághős mellett. Megbecsülhetlen alkalom

lesz ez arra, hogy a honfibus szólások maszlágával kissé foltozni segítse a népszerűség köpenyét, mely addig e kormány testén teljesen szét fog rongyolódni. S azokkal szemben, akik a kormányban a közszabadságok s népjog ellenségeit látják, nagy sláger lesz kívánni, hogy ime, a kormány hivatalosan is lelkesedik a magyar szabadságmozgalomért.

SPORT

+ **Vívóakadémia Borosjenőn.** Tegnap este a borosjenői Kaszinóban vívóakadémiát tartottak. *Santelli Italo* budapesti vívómester első segédje, *Falchetti Ettore* vezetése mellett mutatták be a tanítványok képességeiket és az egész vidékről és Aradról összegyűlt társaság több ízben adott elismerésének kifejezést. Az estély első számában *Bárá Solymosy* Tibor és *Gábor* mutatott be az iskola vívást és vágásokat kifogástalan és meglepően ügyes olasz stílusban. Ezután a már haladó tanítványok assaut-i követeztek, melyek közül dr. *Stern-Kaufmann*, *Vukicsku-Nagy*, és dr. *Mérő-Strauss* mérkőzései keltettek feltűnést. Az estély befejezőjéül még dr. *Schauer* Gábor szolgabíró az Aradon is elismert jeles vívó mérkőzött meg *Falchetti* mesterrel szabatos vívásban.

+ **A Meteor-klub versenye.** Az aradi Meteor kerékpárklub 1906. szeptember 2-án délután 8 órakor a simándi uton kerékpárversenyt rendez, a következő sorrenddel: I. Megnyitó verseny: 2 kilométer (zárt), I.-nek ezüst, II.-nak nagybronz, III.-nak kisbronzérem. — II. Vendégek versenye: 5 kilométer (magánkerékpárosok részére), I. ezüst, II. nagybronz, III. bronzérem. — III. Tűrelőny verseny 10 kilométer (zárt), I. nagyezüst, II. kisézüst, III. bronzérem. — IV. Vigaszverseny: 2 kilométer, Indulhatnak az I. III. számú versenyben résztvevők az első kivételével, I. kisézüst, II. bronzérem. Gyülekezés és indulás a Vass kávéháztól délután 1/8 órakor.

A cseh-magyar szövetség.

A nemzetiségiak tiltakoznak.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, szeptember 1.

Klofác Vacláv cseh képviselő, aki csütörtök óta Budapesten időzött és a Nádorszállóban lakott, ma reggel Zágrábba utazott a társaságában volt horvát képviselőkkel együtt.

Egy esti lap munkatársa elutazása előtt beszélt a cseh magyar barátság apostolával, aki nagy meglepéssel szolt az itt gyűjtött impresszióiról!

— Sajnos, vezetőpolitikussal nem volt alkalmam beszélni — mondta — de igen megnyugtató hatással volt reám az a tagadhatatlan jóakaratu érdeklődés, amellyel a közvélemény a tervünk sorsa elé néz. Eredményekről persze egyelőre szó sem lehet, de most elég volt annyi, hogy felhívtuk a figyelmet arra, hogy Magyarországnak és Csehországnak megkívánja a közös érdeke s hogy a magyar politikának a saját magával szemben való kötelessége, hogy a szláv áramlatoktól ne zárkozzék el ellenségesen. Azok, akikkel érintkezhettem, elárulták, hogy megérezték a kérdés fontosságát. Ez már nagy lépés előre . . .

Klofác az eszmének a zágrábi Szokolgyűlésen is propagandát fog csinálni. Érdekes különben, hogy a nemzetiségi képviselő *Klofác* a *Pesti Napló*-ban a tót kérdésről tett nyilatkozata dolgában legközelebb értekezletet tartanak s *tiltakozni akarnak a cseh képviselő szavai ellen*.

Érdekes, hogy ugyancsak most Csehországban tartózkodik *Kovács Ernő* dr. országgyűlési képviselő, aki viszont ott csinál propagandát a magyar cseh barátságának.

Az osztrák sajtó három nap óta cikkekben foglalkozik *Kovács Ernő* dr. országos képviselő

prágai és reichenbergi szereplésével és ezzel kapcsolatban a felmerült magyar-cseh barátság-gal. A bécsi sajtó a cseh politikusoknak szemkre lobbantja, hogy ily nagyhorderejű kérdést Kovács Ernővel tárgyal, akit Magyarországon még alig ismernek. Az ifju-csehek pártja ezzel szemben hosszabb kommunikében kijelenti, hogy ezen nagyarányú magyar-cseh gazdasági kérdés miképpen való sikeres megoldásáról nem Kovács Ernőtől, hanem az erre hivatott magyar vezérektől hajlandók némi felvilágosítást nyerni. Az osztrák sajtó az ifju cseheknek eme nyilatkozatát egyelőre megnyugvással vette tudomásul.

Egy függetlenségi politikus az akciónál hosszabb nyilatkozatot tett, amelyben többek között ezeket mondotta:

A koalíciós pártok, valamint a kormány és a magyar társadalom zöme egyáltalában távol áll ettől a mozgalomtól, melyet néhány jelentéktelen ember kezdeményezett. Azt hisszük, a cseh nép se törődik sokat vele. A magyarnak nincs szüksége arra, hogy Ausztria egy kis törredékével szövetezzék. Mi csak egész Ausztriával szövetezhetünk, ha pedig a viszonyok úgy fogják hozni, egész Ausztria ellen fogunk harcolni. Abban a nagy gazdasági harcban, melyet Ausztriával folytatunk, nincs szükségünk a csehek segítségére, akiknek érdekei a magyarokéval teljes ellentétben állanak.

Ostromállapot mindenfelé.

Oroszország rémnapijai.

(Stolipin állása megrendült.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 1.

A peterhofi udvarban — amint már megírtuk — nagy tanácskozások folytak a cár elnökletével a jövő teendőiről. Az ugynevezett „liberális“ reakcionáriusok, a kiknek élén Stolipin miniszterelnök áll és a hajthatatlanok között, akikhez a cári család tagjai tartoznak, nagyon heves összeütközés lehetett. A tanácskozás eredménye pedig egy újabb cári ukáz volt, amelyben a cár egy évre meghosszabbítja a most fennálló állapotot, a személy- és vagyonbiztonság szigorú megőrzésével. Ez a meglehetősen ravasz formula azt jelenti, hogy a katonai diktatúrát hivatalosan nem léptetik ugyan életbe, de azért a kormány az eddigi vad reakciós eszközökkel fog iparkodni a forradalmi mozgalom elnyomására. Természetes következménye a mérsékelt párt győzelmének az is, hogy a dumát újból összehívják. De hogy milyenek tervezik ezt a dumát, azt jellemzi, hogy Stolipin máris bizalmas jellegű leiratot intézett hatóságaihoz, amelyben felszólítja őket, hogy állítsák össze a teljesen megbízható emberek névsorát, — akiket be lehet majd engedni a dumába... Nyilvánvaló tehát, hogy ilyen kilátások mellett nem valószínű, hogy sikerülni fog békére hangolni az elégteleneket. A forradalmárok újabb proklamációjukban kijelentik, hogy október havában újból „munkához“ látnak és fölül fogják mulni terrorban mindazt, amit eddig produkáltak.

London, szeptember 1. A „Times“ pétervári levelezője jelenti: A kormány nap nap után elrettentőbb mértékben gyakorolja az elnyomatást és reakciót. A vértanúk és politikai foglyok száma egyre szaporodik. A bíróságoknál nem kevesebb, mint 200 tárgyalás van politikai és sajtóvétségek miatt kitűzve. Bármily nagy

tevékenységet fejt ki azonban a reakció, a forradalmárokat nem képes megfélemlíteni, ellenkezőleg, nyíltan hirdetik, hogy Minn tábornokot az ő parancsukra gyilkolták meg.

Varsó, szeptember 1. Orosz-Lengyelországban immár kikerülhetetlennek látszik a katonai diktatura. A varsói szociálisták most magyarozatát adják, hogy miért kellett százegy varsói rendőrnek orgyilkosok kezétől meghalnia. A szociálisták ugyanis felszólították a rendőröket, hogy hagyják el nyomorult zsoldjukat, amely arra kötelezi őket, hogy a zsarnokság vakon engedelmeskedő szolgálói legyenek és hogy vérengző progromokat rendezzenek. A rendőrök értelmesebb része ki is lépett és csak a rabszolgai, vagy pedig egyenest az állatias fosztogatásokra vágyó elem maradt meg a rendőrség kötelékében. Ezeket aztán irtották is minden irgalom nélkül.

Petervár, szeptember 1. Stolipin állása az utóbbi napokban megrendült. Ugyanis a cár és az udvari párt a legerélyesebb megtorló intézkedéseket sürgetik a felforgató elemekkel szemben, míg Stolipin egyelőre irtózik az erősebb rendszabályoktól. Ez a véleménykülönbség esetleg miniszterválságra vezethet. Stolipin utódául Jeranoff herceget, a mostani földművelési minisztert emlegetik.

Varsó, szeptember 1. A kormányzó intézkedésére a rendőrség és a katonaság ma az összes utcákat elzárta. Az utcán járókellőket a rendőrség megvizsgálja, a vasúti kocsikat, a fogatokat és a kocsikat kivétel nélkül megállítják. Ma igen sok forradalmárt letartóztattak. Éjszakára számos házkutatást várnak. Az elfogottak száma oly nagy, hogy a börtönökben már nincs hely.

Moszkva, szeptember 1. A főkormányzó elrendelte, hogy a rendőrség a legcsekélyebb rendzavarás esetén is használhatja fegyverét. A rendőröknek kötelességük minden gyanús egyént lelőni, akit középületek, vagy magasrangú tisztviselők lakása előtt találhatnak.

Petervár, szeptember 1. Tegnap itt az a hír terjedt el, hogy a város területére a legközelebb kihirdetik az ostromállapotot. Annyi bizonyos, hogy a helyőrséget az utóbbi napokban négy ezred gyalogsággal szaporították. Tegnap egy egész tüzérezred érkezett Pétervárra. A pétervári tőzsdén e hírekre az értékek erősen hanyatlottak.

HIREK.

A mi gyászunk.

Arad, szeptember 1.

Váratlanul, orvul lepte meg a halál. Aldással teljes, eredményben dus élet után Vásárhelyi Béla ma este meghalt. Ami egész életében irányította: a szive volt, mely most megölte.

Mélységes gyász és szomorúság az, amely e halálhír nyomán fakad. Aradmegyének és Arad városának, az egész társadalomnak gyásza. Ennek a megyének, ennek a városnak és ezeknek a polgároknak szentelte Vásárhelyi Béla életének minden nagyratörő munkásságát. Amennyi önzetlenség, tiszta szándék és idealizmus emberi lélekben tanyát űthet:

benne mind testet öltött, hogy azok, akik legközelebb voltak az ő szívéhez: megyéjének és városának polgárai gazdag rendet vághassanak az ő termő földjének kalászaiból.

A közös fájdalomtól nekünk, akik ennél az ujságnál keressük kenyerünket, nekünk jutott talán a legnagyobb rész. A mi gyászunk nagy feketeségében úgy érezzük, mintha a tragikus eset egész szomorúsága reánk szakadt volna, mintha a mások könyve nem fojtogatná úgy a torkot, mint a miénk. Mert Vásárhelyi Béla a miénk volt. Valaha szerkesztője az Aradi Közlöny-nek s azontul is, miut a vállalat igazgatósági tagja, — atyai jóakarója, szeretettel teljes támogatója mindegyikünknek. Ő, aki magas állásában többet dolgozott, mint bármely tisztviselője, meg tudta becsülni, értékelni tudta a munkát, akár fizikai, akár szellemi volt az. És épen, mert tudta, hogy a mi mesterségünk mennyi szeretetet, mennyi odaadást, mennyi lelkesedést s mennyi fáradságot kíván: nem mértékelt soha fukar latolgatással a mi dolgainkat. Széles látóköre, európai intelligenciája nem engedte, hogy kicsinyes emberek módjára lebecsülje a to'! és az ólombetűk munkásait.

Vásárhelyi Béláról mi nem tudunk méltó nekrológot írni. Nagyon is közel állott hozzánk, sokkalta is jobban éreztük az ő szíve melegét, sem hogy a mi igazi nekrológunk egyéb lehetne annál a mélységes férfigyásznál, mely nem szónokol, nem keres himes körmondásokat, hanem hangtalanul és könytelenül zokog.

— Személyi hír. Halász Ferenc vallás és közoktatásügyi miniszteri tanácsos, aki Varjassy Árpád kir. tanácsos, tanfelügyelő vendégeként Muszkán időzik, holnap vasárnap délelőlt 11 órakor Aradra érkezik s meglátogatja a kir. tanfelügyelőiséget, az ujonnan épült tanítói konvikttust, az állami tanítóképző intézetet és más tanítézeteket. A miniszteri tanácsos a délutáni vonattal Budapestre utazik.

— Wekerle Kossuthnál. Budapestről táviratozzák: Wekerle Sándor miniszterelnök, aki a múlt hetet temesmegyei birtokán töltötte, holnap Herkulesfürdőre utazik Kossuth Ferenc látogatására. Ugyanoda utazott ma éjjel Sztérynyi József államtitkár is. A miniszterelnök utazásának nyilvánvalóan politikai célja is van, amennyiben Kossuthnal a politikai helyzetet és a jövő teendőjét fogja megbeszélni. Wekerle hétfőn visszautazik Sztérynyivel Budapestre.

— A radnai bucsu. Szombaton, Kiszásonynapján lesz a radnai bucsu s erre a napra a katolikus hívők ezrei zárandokolnak az ország minden részéből a radnai Máriához. A szegedi bucsusok holnap reggel hét órakor indulnak el a belvárosi templomból, ahol hét órakor szentmisét hallgatnak. A bucsusok egy része gyalog, másik része vonaton teszi meg az utat Radnáig. Azok, akik vonaton mennek a bucsura, 6-án reggel 8 órakor indulnak külvonaton a Rökus-állomásról.

— A kuriai törvény meghosszabbítása. Budapestről táviratozzák: A kir. kuriának a képviselőválasztási ügyekben való bíráskodásáról szóló törvények hatálya 1908-ban tudvalevőleg lejár s így a törvények meghosszabbításáról kellett gondoskodni.

Az igazságügyminiszter az erről szóló törvénytervezet készítésével *Edvi-Ilés* Károlyt bizta meg, aki ma befejezte a tervezetet és teljesen készen van a Ház elé való terjesztésre.

— Széll nem utazik. *Budapestről* táviratozzák: A mai reggeli lapok egy könyvatos alpján azt írják, hogy *Széll* Kálmán rátóti birtokáról rövid tartózkodásra a fővárosba utazott. Ez a hírt ma felhívatatosan megcáfolják.

— Nagy tanügyi betrány. *Gyulafehérvárról* táviratozzák: A városban óriási izgalmat keltett, hogy a gimnázium tanári karának egyik tagja a most tartott pótvizsgákon csaknem minden jelentkezőt megbuktatott. Az elkeseredett tanulók, akik ma az intézet előtt összegyűltek, oly fenyegető magatartást tanúsítottak, hogy be kellett zárni az ajtókat. Az egyik tanuló, akit a tanár szintén megbuktatott, két másik társa társaságában szemben találkozott az utcán az illető tanárral, akit *tetlegesen inzultált*. Egy másik megbukott tanuló, *Márton* Aladár, egy szegény vasúti hordár fia, elkeseredésében öngyilkossági kísérletet követett el, de még idejekorán észrevették és megakadályozták szándéka keresztülvitelében. A szerencsétlen fiu tegnap eltűnt szülői házából, akik most köröztetik. A tanár ellen a közönség körében is nagy a felháborodás.

— Körözött várnagy. *Szalmárról* táviratozzák: A kir. ügyész *Rómay* László ellen elfogatói parancsot adott ki. *Rómay* Fejérváry minisztersége alatt *Szalmár* megye várnagya volt. Az ügyész több rendbeli büntetés miatt adta ki ellene az elfogatói parancsot.

— Sikkasztó udvari méltóság. *Stockholmból* táviratozzák: Udvari körökben az a hír terjedt el, hogy *Wrangell* gróf, *Zsófia* svéd királyné uti marsallja, *Amerikába* szökött. *Wrangell* gróf ugyanis nem tudott elszámolni a királyné utazására szánt pénzzel. Egy ideig huzta-halasztotta az elszámolást, de most kénytelen volt elhagyni *Stockholmot*. Azt beszélik, az udvarnál, hogy amíg a király üdülésével töltötte az időt, az uti marsall többször megfordult *Monte-Carlóban*, ahol valószínűleg szerencsejátékon vesztette el a reabizott uti pénzeket.

— A menyházi fűrdővonatok. Az aradcsanádi egyesült vasutak forgalmi osztálya közli: E hó 10-étől a *Borossebes-menyházi* vonalon jelenleg közlekedő 602 és 608 sz. vonatokat teljesen beszüntették, a 601. sz. vonatot csak vasárnap, a 604. sz. vonatot pedig csak szombaton fogjuk közlekedtetni. Mindennap tehát csak a 641. és 642. számú egyes vonatok fognak közlekedni.

— *Krieghammer* halála. *Bécsből* táviratozzák: A N. Fr. Pr. esti lapja *Uriel* József lovag vezérkari törzsorvosnak egy levelét közli, amelyben igen erélyes hangon megcáfolja a *Pesti Hirlapnak* *Krieghammer* báró haláláról szóló cikkét. A törzsorvos többek között azt írja, hogy a halott testét tüzetesen megvizsgálták, de azon sebesülésnek, nevezetesen lött sebnak nyoma sem volt.

— Új vasút Békésmegyében. A kereskedelemügyi miniszter dr. *Nagy* István ügyvéd tuc

kevel, dr. *Bács* Lajos gyomal ügyvéd és *Debrecen* Endre gyomal lakosoknak a mezőtur-turkvei helylérdekű vasut *Turkeve* állomásától *Gyoma* és *Madárd* községek belterületén át a békéscsanádi helylérdekű vasutak *Kondoros* állomásáig s ebből kiágazólag *Mezőberény* és *Kőröstarcsa* belterületén át a mátra-kőrösvidéki egyesült helylérdekű vasutak *Kőrösladány* állomásáig vezetendő 0.70 méteres keskeny nyomtávu helylérdekű vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét egy év tartamára meghosszabbította.

— A petrozsényi bányászsztrájk. *Petrozsény*-ből táviratozzák: A holnapra tervezett népgyűlést a hatóság nem engedélyezte. A bányászok közölték követeléseiket, amelyek közül azt a pontot, hogy a munkásvédő szövetség helyreállíttassék a szervezkedés elismertessék, nem fogadták el. A munkások megbízottai közölték a békéltető-bizottság határozatát a sztrájkolókkal, akik elhatározták, hogy tovább folytatják a sztrájkot. Rendzavarás nem történt.

— Sztrájkmozgalmak Aradon. Jelenleg három sztrájk-mozgalom is van Aradon. A Cipőtermelő Szövetkezet munkásainak sztrájkja még egyre tart. Ma ismét békéltetési tárgyalás volt *Zubor* Andor helyettes iparhatósági biztos előtt, de eredménytelenül. A szövetkezet ugyanis nem hajlandó *Olár* Jusz in igazgatót állásától elmozdítani. Lehetséges, hogy a munkások — belátván ebbeli törekvésük sikertelenségét — más megoldási módot fognak előterjeszteni és a békés megegyezés a jövő héten le rejön. — A *Balog* David kályhásmester és munkásai között támadt egyenlenség elsimítására *Zubor* Andor vasárnap délelőtti tüzte ki a békéltetési tárgyalást. — Mozgolódnak a kárplios segédek is. Ma memorizumot nyújtottak át az iparhatóságnak, amelyben főleg husz százalékos béremelési követelnek mestereiktől. Az iparhatóság ebben az ügyben a jövő hétre hívta össze a munkások és munkások megbízottait.

— A Kereskedők gyűlése Pankotán. A *Pankota- és vidéki kereskedők egyesülete*, a mely két évi fennállása alatt is figyelemreméltó működést mutatott föl és a környék kereskedőinek érdeklődését föl tudta keiteni, vasárnap, szeptember 2-án délután fél három órakor, a pankotai *Fehér Kereszt* szállóban tartja az évi közgyűlést, *Pavlovics* Ignác, egyesületi elnök vezetésével. A közgyűlésnek a rendes tárgyakon kívül két főpontja lesz; a kereskedőknek az adókövetés körül tapasztalt sérelmeit *Gombos* Antal, a pankotai egyesület titkára adja elő; *Faragó* Rozsó, az O. M. K. E. aradi kerületének titkára a németországi szövetkezet-ellenes harcra tart előadást, a melyvel kapcsolatosan a magyarországi viszonyokról határozati javaslatot nyújt be. A közgyűlésen részt vesz *Tedeschi* Viktor, az Aradi Kereskedők Köre elnöke, a kör több tagjával, ugyancsak az O. M. K. E. aradi kerületének több tagja, a kik a déli vonattal utaznak ki Pankotára.

— A Barabás-párt Berlinben. *Berlinből* táviratozzák: *Barabás* Béta, aki feleségével nagy körútra indul Németországba, ezen a héten négy napig Berlinben időzött — inkognitóban. A német fővárosban *Krausz* Bernát, a Berlinben tartózkodó ismert magyar publicista volt a *Barabás-párt* cicerónéja. *Barabás*ék egy napig Potsdamban is időztek, ahol egy sétakocsizás

alkalmával találkoztak *Vilmos* császárral. *Barabásné* zsebkendőlobogtatva megéljenezte a császárt, aki szalutált és meghajtott magát. Ugyancsak az este *Barabás* a berlini *Viktoria-kávéházban* találkozott *Vászonyi* Vilmossal, akit e szavakkal üdvözölt:

— Szereusz! Te is itt vagy, a feno egyen meg.

A *Barabás-pár* Berlinből Hamburgba utazott. Uttervük a következő: *Helgoland*, *Norderney*, *Bréma*, *Hamburg*, *Lipcse*, *Drezda*, *Prága*, *Bécs* és *Budapest*.

— *Kossuth* emléktábla Bulgáriában. *Viddin*-ből jelentik, hogy egy régi házra, melyben egy napon át *Kossuth* Lajos lakott 1849-ben, mikor a szabadságharc leverése után menekülni volt kénytelen, most emléktáblát illesztettek. A bolgár parasztok azóta úgy tekintik azt a házat, mint valami templomot, azt mondják, hogy a király lakott ott és a török katonák szerenádót adtak neki. Most emléktáblával jelölik meg az épületet.

— Megrabolt tanító. *Dévről* írják: Tegnap világos nappal kirabolták *Déva* mellett *Boesát* *Lucián* felső-cseréti felekezeti tanítót, ki gabonáját eladva a vasúti állomásra sietett, hogy hazautazzon. A város végén egy oláh paraszt és egy honvéd meztámadták, földreperittek és botokkal verték. Mikor azt hitték, hogy meghalt, elrabolták 840 korona pénzt és otthagyták. A sebesültet *Dévrá* szállították. A rendőrség a rablókat *Ungur* P. ter paraszt és *Mano* *György* honvéd személyében elfogta.

— *Karlsbadi* epizód. Az *Ujság* közli, a lap egy barátjának információjára alkalmából ezt a politikai pikantériát: Ausztriában az a szokás, hogy augusztus 18-án, a „császár” születésnapján akár a legnagyobb városokban, akár a legkisebb községekben egybesereglenek az állami tisztviselők és testületileg mennek a templomba hálaadó istentiszteletre. Vezetőül mindig a rangban legnagyobb tisztviselőt kérik fel. Az idén is így történt minden osztrák helyen, tehát *Karlsbadban* is. Az ottani tisztviselők is templomba készültek és mint legnagyobb rangú tisztviselőt, a *Karlsbadban* fűrdőző *Prade* osztrák minisztert kérték fel arra, hogy vezesse el a tisztviselőket az ünnepi istentiszteletre. *Prade* dr. azonban, általános csodálkozást keltve, szabadkozni kezdett. Azt magyarázta a tisztviselőknek, hogy van *Karlsbadban* egy tisztviselő, a ki nálánál is tekintélyesebb és inkább méltó arra, hogy a tisztviselők élén járuljon a templomba. Ez pedig senki más, mint *Kossuth* *Ferenc* ur ő excellenciája, a magy. kir. kereskedelemügyi miniszter. A tisztviselők elhítték *Prad*nek, hogy *Kossuth* *Ferenc* nagyobb ur, mint osztrák kollégája. Főkeresték tehát és arra kérték, hogy legyen ő az a kiváló férfiú, a ki mögött a *Karlsbadi* tisztviselők bevonulnak az istentiszteletre. *Kossuth* *Ferenc* örömmel fogadta a megtiszteltetést és az osztrák tisztviselők élén büszkén vonult be a templomba, a hol a „császár” életéért imádkoztak.

— Szervezkedőgyűlések Aradon. Az aradi cipész- és osztrádia segédek holnap vasárnap délután fél három órakor a városháza földszinti kistermében szervezkedő gyűlést tartanak. Ugyancsak szervezkedni készülnek az aradi kereskedelmi alkalmazottak is, akik holnap délután három órakor tartják gyűlésüket ugyancsak a városháza földszinti kistermében.

— Szolid és divatos selyem és bársony szövetek gyermekeknek, vagy blousoknak, egy ünnepi ajándékok szükségleténél figyelembe ajánljuk lapunk 17. oldalán *Schweitzer & Co. Luzern* (Schweiz) világhírű selyem szövet export cég hirdetését.

— Bolhák, svábok, poloskák legbiztosabb pusztító szere *Vojtek* és *Weisz*nél Aradon. 112

NIGA JÁNOS

műépítész irodája

ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-UT 1. SZ.

(a városháza szemből.)

Elfogad a magas építés körébe tartozó és mindennemű

irodai munkálalatot,

um. tervek, tervezetek, költségjegyzékek elkészítését, művezetés, elszámolás, felülvizsgálat végzését.

Építészeti és mérnöki ügyekben felvilágosítással szolgál.

Vázlatterveket

díjmentesen küld.

Beiratás.

— Móricka dalaiból. —

Hogyha eljön a szeptember, — uskolába megy az ember, — Van aki elsőbe jár, — De az pocok és számár. — Más a negyedikbe jární, — nem teheti ezt meg bárki. — Én a negyedikbe járok, — egyszeregy nem biflázok, — Nemsokára, ugy mint Pista, — leszek büszke gimnazista, — A beiratásra menni — ugy, mint én, ugy nem tud senki, — köpök, rugok, harapok, — tapasztalt egyén vagyok. — A sok bácsi, kosztos néni — munkám elborzadva nézi, — kiabálnak: Jaj a lábam, — ily rossz kölyköt sohse láttam, — ne üsse az oldalam, — a lábamnak vége van! — Mindegyik így zug,

morog, — de ezzel nem gondolok, — toladok, mint egy nagy, — bátorságom el nem hagy. — Előbb jutok be mint bárki — s beir a tanító bácsi. — Odakint a kosztos dámák — a kosztos gyereket várják, — futkosástól mind beteg. — jaj de nagyot nevetek! — Az uskolák kapujába — topog a sok pocok lába — és a papák összevesznek, — mérgeesen egymásnak esnek: — Nem tud talán várni még itt, — azt a kutya mindenségit! — Én voltam itt előbb, hallja! — Nyakonvágom, azt akarja? — Szóval a beiratás — nagy multság, semmi más.

ban lakó báró Freystädler Flóra asszony ellen, hogy rendkívül fogyatékos toaletijével valamint lamennyijüket megbotránkoztatja. Lukács Károly cigányprimás gyakran meg szokta látogatni a fővárosszerte ismert szép asszonyt a kettasben együtt vacsoráztak. Az ablak melletti asztalnál ülnek, még pedig olyan pongyolában, ami csak lefüggönyözött ablakok mögött volna csak eltűrhető. A lakók szemérem elleni kihágás címén emeltek vádat báró Freystädler Flóra ellen, aki a már egyszer megtartott tárgyaláson nem jelent meg. A mai tárgyalásra Nagel büntető járásbíró elővezetés terhe mellett idézte meg a szép asszonyt, aki meg is jelent. A tárgyalás zárt ajtók mögött folyt. Befejezett tárgyalás után a bíró Freystädler Flórát 50 korona pénzbírságra ítélte.

§ A szeptemberi esküdtzéki ciklus. A szeptember havi esküdtzéki ciklus, 3-án, hétfőn veszi kezdetét. Eddig hat ügy vár elintézésre, amelyeknek sorrendjét ma megállapították, valószínű azonban, hogy az ügyek száma nyolcra fog szaporodni. A bűnügyek között van kettő olyan is, amelyeknek letárgyalása két-két napot fog igénybe venni. Az elintézésre kerülő ügyek a következők: Czánk István és társa ellen emberölés büntette miatt szeptember 3-án; Stanitz István ellen szándékos emberölés büntette miatt szeptember 5-én; Farkas Juon ellen gyilkosság miatt szeptember 6-án; András Mikolae ellen rablás büntette miatt szeptember 7-én; Pantye Avram ellen gyilkosság büntette miatt szeptember 10-ére; Matyucz Gábor ellen rablás büntette miatt szeptember 12-én.

§ A szigorló orvos büne. Kende Frigyes szigorló-orvost, aki a Fővárosi Népbank-szövetkezethöz leszámitoltatott egy Péchy gróf nevére meghamisított váltót, mint a reggeli lapok megírták, tegnap átkísérték az ügyészség fogházába. A soros vizsgálóbíró ma délelőtt kihallgatta Kendét, aki töredelemesen beismerte bűnét. Azzal véd kezett, hogy nagy nyomora kergette őt a bűn útjára. A vizsgálóbíró az ügyészi indítvány értelmében Kende ellen magánokirathamisítás címén elrendelte a vizsgálati fogságot. Ezt azzal indokolta meg a báró, hogy a kár nagy, s így előreláthatólag reá váró súlyos büntetés miatt megszöközéséről lehet tartani. Kende szabaddiárahelyezése érdekében a vizsgálóbíró végzését megfellebbezte a vádtanácshoz.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 1. —

Magyar alsóbrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban 112—113 fillérig; Öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 117—118 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 123—124 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 126—127 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül sulyban 118—120 fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig.

Sertéslétszám: Augusztus hó 28. napján volt készlet 45,948 darab, augusztus hó 29. napján főlhajtott 376 darab, augusztus hó 29. napján elszállított 1168 darab, augusztus hó 30. napján maradt készlet 45,156 darab.

A hízott sertésélet irányzata: Változatlan.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A. E. Eddigi tervek szerint az udvar október elején jön a fővárosba. Könnyen meglehet azonban, hogy az uiterv változást szenved. A fogadó napokat n. Jig esetről esetre állapítják meg, előre tehát nem tudhatni, mikor tart az uralkodó audienciát.

Letartóztatott szállodás.

(Csőd és óvadéksikkasztás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 1.

Nagyváradon néhány hét előtt nagy feltűnést keltő hírek kaptak lábra Richter Antaltól, a nagyváradi Nemzeti Szálló és vendéglő bérletjéről.

Richter Antal üzlete kitűnően prosperált, forgalma olyan volt, hogy mindenki méltán bihette az egyszerűen élő, minden szenvedély nélküli, gyermektelen emberről, hogy a közeli megvagyonosodás útján van. Ez általános hiedelmet egyszerre brutálisan támadta meg Richter Antal pénzügyi magatartása, mikor néhány hét előtt fizetéseit beszüntette, meglepett hitelezőit pedig azzal elégitette ki, hogy ő anyagilag tönkrement, nem tudja hova lett a pénze. Richter Antal ellen egy hitelezője kérésére elrendelték a csődöt.

A nagyszámu hitelezők között volt néhány, kiknek Richter büntetőjogi felelősség mellett volt adósuk. Ez volt a főpincér, a szobaasszonya és egy albérlője, kik óvadékokat adtak át neki, a melyet ő nem használhatott fel saját céljaira büntetlenül. Richter mégis felhasználta és folyton hitegette őket, hogy az óvadékokat vissza fizeti.

A folytonos hitegetést végre is megunták a károsultak és óvadéksikkasztás miatt feljelentést tettek Richter ellen, kit a rendőrség tegnap, miután bűnét beismerte, letartóztatott s átkísértetett a kir. ügyészséghez.

Az elfogatás előzményei ezek:

Richter Antal hitelezői közt volt Weiss Ignác főpincér, a ki az óvadékbank, illetve ennek útján a váradi takarékpénztárból 1000 korona kauciót adott át volt főnökének. A szálloda szobaasszonya 500 korona kaucióval szerepel a hitelezők között, valamint 200 korona kauciót adott Richternek Schück Flórián is, aki egy üzlethelyiséget vett tőle albérlésbe f. évi május 1-ig.

Az anyagi zavarok kezdetén Weiss Ignác főpincér értesítette a bankot a veszélyről, mire

ez a kölcsönt felmondta s a Richter által adott fedezeti váltót megóvatoltatta. Richter ígéretet tett, hogy a kauciót rendezni fogja s ugyanezt ígérte a szobaasszonyának és Schück Flóriánnak is. Azonban késett a rendezéssel s közben csődbe is került.

A károsultak most bűnügyi utra akarták terelni az óvadék dolgát, azonban Richter újabb halasztást kért, amit megadtak neki. De persze ezuttal sem tartotta be ígéretét: s így a károsultak bűnügyi feljelentést tettek ellene.

Richter Antal a rendőrség elé került, ahol kihallgattatván, beismerte, hogy az óvadékokat a saját céljaira felhasználta, de ígérte, hogy csütörtökiig rendezni fogja ebbeli ügyeit.

Péntek délelőtre újból a rendőrség elé volt idézve Richter Antal, hogy számot adjon róla, miképen elégitette ki feljelentőit. Richter nem jelent meg a rendőrségen. Neje ott kereste egész délelőtt, mert azt hitte, hogy feljön.

Délután a bűnügyi osztály előállította Richter Antalt, aki az alkapitány előtt bevallotta, hogy az óvadékokat nem rendezte s ezért nem jelent meg délelőtti. Az alkapitány erre Richter Antalt letartóztatatta. Röviddel azután Dienes nyomozó rendőr ellenőr polgári ruhában egy bérkocsin szállította át a nagyváradi kir. ügyészség fogházába.

Richterék különös anyagi romlásáról sokféle verzió kering. Azt is mondják, hogy mint egy 50000 koronát megőrzés végott átadott egy jó barátjának, egy közeli kisebb üzlethelyiség tulajdonosának, aki a pénzt a saját nevében egy takarékpénztárban elhelyezte s most nem akar mit sem tudni a pénz átadásáról. Ez az ember ki is lett hallgatva a rendőrség és vizsgálóbíró előtt, de a takarékpénztárban elhelyezett pénzeről ugy nyilatkozott, hogy az az ő üzleti kezesménye.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A báróné kedvtelése. Különösen pikáns ügyben ítélkezett ma a budapesti büntető járásbíró. Az Új-utca egyik bérházának lakói azt a feljelentést tették az ugyanabban a ház-

HACKENDRE

műszaki irodája ARAD, Kápolna-utca 4. szám.

Angol öltöny szöveteket

A kizárólagos posztó gyári raktárban

35% megtakarítással

árusitunk.

Lechner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Fiuk részére maradékok kaphatók.

CSARNOK.

A gyermekek.

Írta: Lengyel Laura.

(Vége.)

Jani csak nézte, nézte. Valami különös eddig nem ismert érzés vett erőt szívében. Volt ebben az érzésben szánalom, gyöngédség, csodálkozás, részvét, sőt egy kis megvetés is. Jani nem filozofált, de érezte, hogy percről percre zavarosabb lesz.

— Hogy lehet valaki ilyen gyáva? Istenem, egy kis verésbe csak nem hal bele az ember. Hányszor kaptam én már ki, akkor is...

Vigasztalásul fel akarta sorolni az összes anyai és apai pofonok történetét, de nem lehetett, mert Flóriának a verés szóra fakó lett még az ajka is. Mintha forró láz gyötörné, úgy remegett egész teste. Dadogva, nyögve tudott beszélni:

— Egem még sohasem vertek meg.

— Igazán? — álmélkodott Jani. — No nem tesz semmit, egyszer ezen is keresztül kell esni.

— Nem bírom ki, — nyögte a kisleány. — belehalok...

— Dehogyan is halsz. Nem fáj az nagyon. Mire hármát számolsz, rendesen vége van az egész dolognak! Hunyd be a szemedet és számolj hármat! No ne sírj hát! Látod, téged a mamád fog ezért megverni, a mamák sohasem ütnek olyan nagyot.

— Félek, szégyelnem! ... Oh Istenem, mi lesz velem?

— Ugyan ne izélj már... Csak hunyd be a szemedet és számolj hármat.

Ugy látszik, Jani féltében bizott a hármat-számolásban, de Flóriát nem bírta megnyugtanni, a kisleány belekapaszkodott a karjába és úgy zokogott.

— Jani... édes Janiám, mi lesz velem.

Jani valami különös melegséget érzett a szíve körül. Maga elé nézett egy percig, mint ha gondolkoznék, aztán hirtelen a leányhoz fordult, most már parancsoló és száraz volt a hangja.

— Töröld meg a szemedet! Nem akarom hogy lássák rajtad a sírást! Az ernyőt még én törtem el, érted?

— Nem... nem... — és Flóra még jobban belekapaszkodott Jani karjába, — hiszen akkor téged...

Nem tudta kimondani a verés szót, úgy meg volt rémülve, de nyugodtan folytatta:

— Hát aztán? Nem olyan nagy dolog az. Az ember hármat számol és azzal vége! De most már ereszd el a karomat és menj szépen előre! Nem akarom, hogy együtt lássanak bennünket. Gyanus volna, ha ilyen békés egyetértésben mennénk haza.

Flóra megállt egy percig, mint aki nem tudja, mit csináljon, de Jani olyan parancsoló mozdulattal nyújtotta ki kezét, hogy bármelyik férfinak becsületére vált volna.

A kisleány lesütötte a szemét és engedelmeskedett. Jani ott maradt és utána nézett. A kezében még mindig ott volt a mogyorogó bot, hirtelen messze eldobta magától. Aztán lehajolt. Egy kis kék pántlika hevert előtte a földön. Lehajolt, fölvette a földről. Egy darabig forgatta a kezében, lassan simogatni kezdte, míg egészen piros lett belé az arca. Aztán hirtelen elhatározással zsebébe dugta és sietve indult hazafelé.

Másnap Flóra már korán reggel ott volt a kertben. Olyan izgatottan harapdálta az ajkát, mint bármelyik felnőtt, idős hölgy. Pár perc múlva már hallotta Jani füttyörészését. Megrezen és egy fához támaszkodott. A kis leány még nem olvasott regényeket, nem látott szindarabot, önkéntelen is őszinte volt hát mozdulata, amikor szívére szorította a kezét.

A flu megállott előtte zsebredugott kézzel és egy percig mereven nézték egymást.

— Nagyon fáj? — kérdezte Flóra halkán.

— Micsoda?

— A verés.

Jani vállat vont.

— Már el is felejtettem. Aztán ha fáj volna is, én férfi vagyok és kötelességem, hogy szenvedjek érte.

Egy percig hallgattak, aztán megint a leány kezdte.

— Már nem utálsz?

— Nem. Hogy is utálnálak, amikor feleségül foglak venni.

Flóra arca ragyogott az örömtől.

— Igazán? Feleségül veszel? Es nem fogsz undok macskának hívni?

— Soha. De neked sem szabad karmolni többet.

Zavart, kínos arccal nézték egymást. Aztán Jani előhúzott zsebéből egy kis kék pántlikát.

— Itt van. Ha akarod visszaadom.

Flóra elfordult és úgy mondta:

— Csak tartsd meg.

— De ha észreveszi a mamád, kikapsz érette.

Flóra vállat vont és nem felelt. Jani tovább nagylelkűkedett.

— Te úgy félsz a veréstől, tegnap is sírtál...

Flóra hirtelen megfordult, oly különös, tűzes fényben ragyogott a szeme, amikor felelt:

— Az tegnap volt... Akkor féltem...

De most, hogy tudom, hogy nálad van a szalag, nem bánom, ha megvernek is. Hiszen nem is olyan nagy dolog az egész. Az ember behunyja a szemét és hármat számol, aztán mindjárt vége.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Gabonázleti hetiszemle.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 1

A hűvös idő nem tartott sokáig, sőt — a hét vége felé — újlag meglehetősen meleg időjárás állott be.

A világ terméséről hivatalos jelentést adott ki a földművelésügyi miniszter, amelyből kitűnik, hogy az idel esztendő jó eredményt hozott.

A gabonázletre nem gyakorolt a tudósítás nagyobb hatást, lévén az irányzat amúgy is lanyha, de nem hisszük, hogy így marad, ha figyelembe vesszük a jó termést. (S. H.)

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 1

Amerika $\frac{3}{8}$ olcsóbb. Kínálat és vételkedv változatlan. Elkelt 45,000 méterháza buza változatlan áron. Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	7.15—7.16
Áprilisi buza 1907-re	7.43—7.44
Rozs októberre	6.11—6.12
Zab októberre	6.63—6.64
Uj tengeri 1907-re	5.09—5.10

Északi tőzsde.

Buza októberre	7.16—7.17
Áprilisi buza 1907-re	7.43—7.44
Rozs októberre	6.10—6.11
Zab októberre	6.63—6.64
Uj tengeri 1907-re	5.10—5.11

Irányzat szillárd.

Árú- és értéktőzsde.

Oszták hitelrészvény	674.75
Magyar hitelrészvény	812.25
Magyar koronajáradék	94.50
Oszták-magyar államvasuti részvény	675.75
Déli vasut	167.50
Leszámitolóbank részvény	516.—
Magyar jelzálog hitelbank	522.—
Rima-Murányi vasút részvény	585.50
Városi villamos vasut részvény	581.50
Konvertált jelzálogorszájegy	134.75
Egyesült Budapest fővárosi takpénzt.	2285.—
Adria tengerhajózási részvénytárs.	4450.—
Orosz járadék	79.10
Erzsébet szanatórium sorsjegy pénzben	—
Erzsébet szanatórium sorsjegy árúban	—

IDEGENEK ARADON.

Szeptember 1

Központi szálloda. Gombik Ferenc tanárjelölt Kovácsháza. — Pomiczky Lajos mérnök Szarvas. — Pongrácz Gábor közjegyző Mezőpeterd — Lang József könyvkereskedő Nagyvárad — Dobránszky Dezső gazdatiszt Sándorháza — Egressi Artur fakereskedő Budapest. — Kabodó Károly főmérnök Budapest. — Halász Lajos dr. országgyűlési képviselő Nagyvárad. — Moskovitz József dr. gyáros Nagyvárad. — Schwarcz Sándor gazdatiszt N. Öry. — Róna Frigyes kereskedő Budapest. — Hanyi Gyula jószágfelügyelő Pankota. — Taub Henrik kereskedő Bécs. — Schreiber Vilmos kereskedő Baden. — Weil Frigyes kereskedő Bécs. — König Zsigmond kereskedő Bécs. — Böhm Jakab főnök Bécs. — Potnauer Ignác utazó Bécs. — Budinsky Ernő felügyelő Budapest. — Kardos Oszkár üvegyáros Budapest. — Alsó Arpád ügyvéd Budapest. — Vésse Dániel ügyvéd Budapest. — Bach Antal ékszerész és neje Szeged. — Moldován János dr. főorvos Szeged. — Abt Ferenc ezredorvos Szeged. — Hegedűs István tanár Budapest.

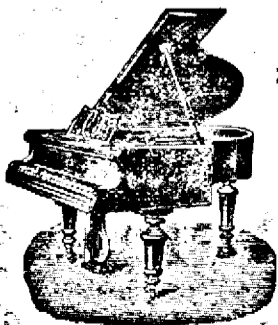
Pannonia szálloda. Popa M. lelkész Dranc. — Kovács János plébános Gyulica. — Teoha György papnövendék Konop — Schwarcz I. Benő kereskedő Resica — Bulzan Vazul papnövendék Feketető — Puciu János főesperes Csákova. — Pollák Károly utazó Bécs. — Herczeg Lajos utazó Budapest. — Jung Péter közjegyző és neje Tauc. — László Demeter dr. hírlapíró Nagyvárad. — Hoffmann Dezső dr. ügyvéd Budapest. — Krim József postatiszt Budapest. — Blaustein Mór kereskedő Kassa. — Kállai József tanító és neje Ada. — Kelemen Mihály mérnök Budapest.

Faix Jacques

zongoraterme és készítői műterme

Aradon,

Batthyány-utca 35.

Raktáron tartja: Ibach, Dörr, Lyra, Oeser, Wirth, Rössler elsőrendű gyárosok kitűnő készítményeit,

valamint

1240

saját gyártmányu zongoráit.

Nagy raktár új Grammophonokból. — Új zongorák 300 frttól 850 frtig.

Javítások, hangolások, ugyszintén havi

kölcsön-zongorák jutányos árak mellett.

NAPIREND.

Szeptember 2. Vasárnap. Róm. kath. naptár: Órangyal. — Protestáns naptár: Juszti. — Görög-keleti naptár (augusztus 20.): Sámuel. — A nap két 5 óra 19 perccor, nyugszik 6 óra 39 perccor.

Időjárás. A központi meteorologiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Meleg, száraz, derült.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelő-intézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3—4. Dr. Fodor Udön délelőtt 8—9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8—9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12—1 órakor.

Szeptember 2. A pankota és vidéke kereskedők egyesületének közgyűlése délután 2½ órakor (Fehér Kereszt.) — A kereskedelmi alkalmazottak szakszervelete délután 2½ órakor (Városház.)

Szeptember 3. Iskolaszéki ülés délután 4 órakor.

Szeptember 8. A magyar szent korona országai vasutas szövetsége aradi kerületének népünnepélye (Városliget.) — Az aradi Meteor kerékpárklub versenye délután 3 órakor a simándi uton.

Szeptember 16. Evangélikus bál (Központi Szálló.).

Szeptember 23. Foxterrier és tacsó kiállítás Uj-Aradon (Wallinger-kerthelyiség.)

NYILTÉR.*

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK hivatalos rovata.

A kör helyeszközlő-osztályának helyisége
SZABADSÁG-TÉR 7. I. EMELET.

Hivatalos órák:

Délelőtt 9—1 óráig, vasárnap és ünnepnap d. u. 4—5 óráig. — Tagok úgy a vidékről, mint helybeliek, naponta fölvetetnek.

Telefon 294. sz.

Telefon 294. sz.

Az állásközvetítés teljesen ingyenes. A kör tagjai előnyben részesülnek. Levélbeli felvilágosítást csak válaszbélyeg küldése mellett ad a helyeszközlő-osztály.

Kimutatás: 1906. szeptember 1-én.

ÜRESEDÉSBEN LÉVO ÁLLÁSOK:

Fiatalabb s idősebb, vegyes szakmabeli segédek kerestetnek.

Fiatalabb rőtös szakmabeli segédek kerestetnek.

Helybeli előkelő cég részére irodista kerestetik.

Vidéki fűszerüzlet részére irodista kerestetik.

Boszniai gőzfűrés-vállalat részére ügyes, a német nyelvben jártas könyvvezetőt és levelezőt keresünk. Akik hasonló üzletben működtek, előnyben részesülnek.

Aradi üzlet részére ügyes, megbízható segédet, aki a rőtös- és rövid szakmát és a kirakatrendezést érti.

Fiatal fűszer szakmabeli segédek kerestetnek.

A bőr szakmában jártas segéd kerestetik.

Német levelezésben jártas irodista kerestetik.

Vidéki városba; férfitárolt üzlet részére ügyes segédet, aki a magyar-német nyelvben teljesen jártas.

Helybeli biztosítási iroda részére irodai gyakor-

nokot, Liszt-raktárnoki állásra fiatalabb egyén vidékre kerestetik.

Vidéki rőtös- és divatáru üzlet részére segédek kerestetnek.

Az üvegáru szakmában jártas segéd azonnali belépésre kerestetik.

Vidéki fűszer és rőtös áru üzlet részére a szerb nyelvben jártas segédek.

Több vidéki rőtös és vegyesüzlet részére a német és román nyelvet értő segédek.

Vidéki fűszer és csomags üzlet részére fiatal ügyes segédet.

Vidéki vaskereskedések részére több ügyes segédek.

ALLÁST KERESOK:

Irodai gyakoronokok állást keresnek.

Délutáni foglalkozásra idősebb, az irodai teendőkben és borszakmában jártas segéd.

Utazói vagy raktárnoki állást keres óvadékokat nyújtható egyén.

Irodai teendőkben jártas kisasszony szerény feltételek mellett állást keres.

A fűszer és rőtös-áru szakban minden igényeknek megfelelő segédek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA.

Klein Sándor,
titkár.

381

Keppich Zsigmond,
elnök

INGUSZT. ÉS FIA

könyv- és papirkereskedése

Arad, Weitzer János-u.

Iskolakönyvek

az összes helybeli tanintézetek részére:

használt, igen jó
karban levő tan-
könyvek fél árban

kaphatók,

új iskolai könyvek
teljes raktára.

A legújabb előirt kiadásokban.

Füzetek,

rajztömbök,

rajzeszközök

előirt minőségben kaphatók

Inguszt. és Fia

könyv- és papirkereskedésben.

Az összes író, rajzszerék
magyar gyártmányok!

Ne vásároljanak selymet,

mielőtt a mi jótállással szelid, csodálatosan szép fekete, fehér és színes újdonságainkról miniat nem kérnek. 3774

Különlegesség: Selyemszövetek menyasszonyi bál, látogató és utcai ruhára, blousra, bélése stb. méterenkint 1 kor. 15 fillértől 18 koronáig.

Mi direct magánfeleknek adunk elés a kiválasztott selyemszövetet vám- és portómentesen a lakásra szállítjuk.

Schweizer & Co, Luzern U. 52. Schweiz.

Selyemkelme kivitel. — Kir. udv. száll.

MAGYAR
GYÁRTMÁNYU
"ÁRPAD"
RAJZESZKÖZ
A LEGJOBB
ISKOLAI KÖRZŐ.

Gyártja: SZÉNÁSV BÉLA

rajzeszköz- és papírnemű-gyára

Budapest, IV., Ferencliek-tere 9.

1327

Vendéglő-átvétel!

Tisztelettel van szerencsénk a mélyen tisztelt közönség b. tudomására hozni, miszerint a

Tóth Endre-féle volt

Kass-vendéglőt

a mai napon

átvettük.

Egyben engedtessek meg nekünk, hogy a mélyen tisztelt közönséget értesithessük azon körülményről, miszerint mi a számoló-pinczéri rendszert mellőzve, üzletünk minden helyiségeiben a számolást magunk fogjuk személyesen végezni, miáltal egyben azon kellemes helyzetbe is jutunk, hogy mélyen tisztelt közönségünkkel minden tekintetben közvetlenül érintkezhetünk.

Legyen szabad végül még azon reményünknek adni kifejezést, miszerint minden tekintetben jó, pontos és figyelmes kiszolgálásunk által szerencsések lehetünk a mélyen tisztelt közönség kegyes pártfogását és támogatását méltán kiérdemelni.

Ennek biztató reményében és a legteljesebb köteleességtudásunktól áthatva, ajánljuk magunkat a mélyen tisztelt közönség pártfogása és jóindulatába.

Arad, 1906. szeptember 1.

Mély tisztelettel

Láng Testvérek,

vendéglősök.

2279

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

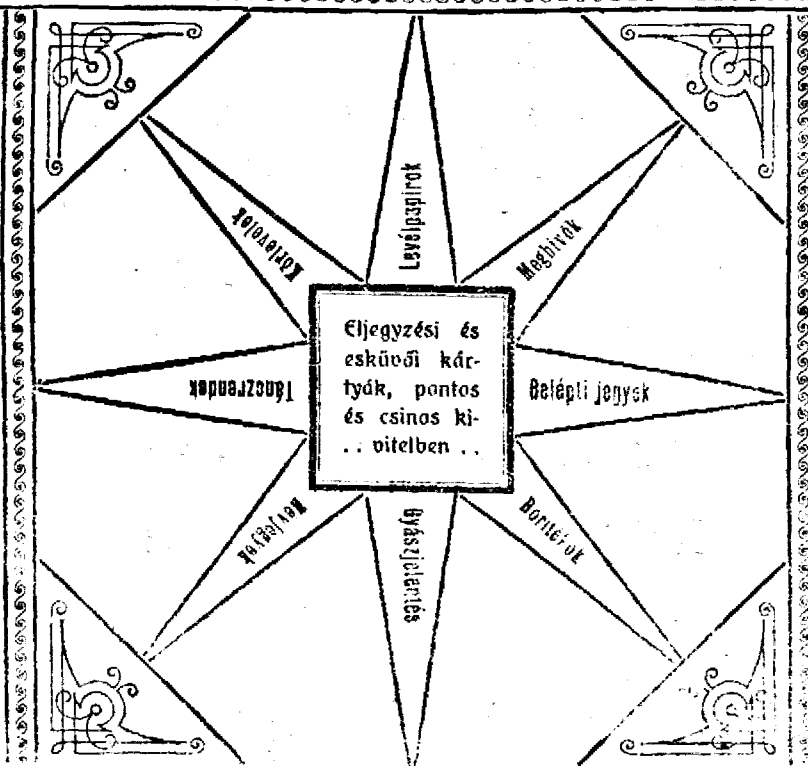
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Betű-
tömörítéde.

Ajánlja
kifűnden berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELŐSZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 óra 24 korona.
1 óra 2 korona.

Vidéken:

1 óra 28 korona.
1 óra 2 kor. 40 f.

Szerkesztőségi telefon 357.
Kiadóhivatali „ 151.

DISZMŰMUNKÁK
MONTIROZÁSOK
IRÓMAPPÁK.

TELEFON 151. SZ.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNY TÁRSASÁG KÖNYVKÖTÉSZETE

Aradi és csanádi vasutak palotája.

AJÁNLJUK A LEGMODERNEBB GÉ-
PEKKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZEINKET,
HOL A LEGEGYSZERŐBB BEKÖTÉSTŐL
FOGVA A LEGFÉNYESEBB NYÁLLITÁSU
DISZKÖTÉSEKET TUDJUK KÉSZÍTENI.

DISZDOBOZOK
FÉNYKÉPTARTÓK
AMATŐR KÖTÉS.

Iskolakönyvek

1906/7-re

KERPEL IZSÓ

könyv- és papirkereskedése

Arad, Andrásy-tér 20. (Fischer-palota.)

Van szerencsém tisztelettel tudatni,
hogy üzletemben

iskola- könyvek

az összes helybeli és vidéki tanintézetek
részére az előirt legújabb kiadások-
ban, tiszta és kifogástalan állapotban

használtan is,

félárban,

leggondosabban fertőtlenítve kap-
hatók. — Minden tölem vásárolt tankönyv
használhatóságáért szavatolok.

Az összes tanszerek u. m.:

füzetek, rajztömbök,

. vonalzők, körzők, .

festékek, táskák, stb.

elsőrendű minőségben, nagy válasz-
tékban vannak raktáron.

Igen jutányos árak, 376

gyors és pontos kiszolgálás!

A n. é. közönség szives pártfogá-
sát kéri

kiváló tisztelettel

Kerpel Izsó

könyv- és papirkereskedő.

Iskola!

1906. szeptember 1-től.

Krausz Paulin

könyv- és papirkereskedése

ARAD, Színház-épület.

Iskolakönyvek 1906/7 évre.

Teljes raktár
az összes tanintézetek részére.
Füzetek

Rajztömbök

Körzők

Iskola-táskák stb.

Teljesen tiszta

használt tankönyvek

félárban!

Az összes szükségletek
elsőrendű minőségben,
leszállított árban!

Minden nálam vásárolt könyv- és tanszerért
felelősséget vállalok!

Kiváló tisztelettel

Krausz Paulin,

könyv- és papirkereskedése
Átról Péter-utca, Színház-épület.

Ne csak olvassa

hanem tegyen kísérletet a régen bevált

orvosi

Steskenpford Liliom-tejzappannal

Bergmann és Társa cég gyarmánya
Drezda és Elba melletti Teschenben. Az-
előtt Bergmann-féle Liliom-tejzappan (a
két törpe védjeggyel) amely mentesíti az
arcot a nyári pattanásoktól és gyönyörű
fehér és finom színt ad az arcnak.

Darabonként 80 fillérért kaphatók a
következő gyógyszárakban:

Hajós Árpád, 1062
Rozsnya: Mátya,
Pöldes Kelemen,
Vojtek és Weisz drogueriájában és
Hegedűs Gyula pipere-üzletében.

Telefon 565. sz. Alapított 1889.

Van szerencsém a n. é. hely-
beli és vidéki közönség b. tudo-
mására hozni, hogy

Czipész üzletemet

Kazinczy-u. 1. sz. házból

Weitzer János-utca

Minorita épület

leányisólával szemben

helyeztem át.

Egyben tudatom a tisztelt ve-
vőimmel, hogy üzletem a mai kor
igényeinek megfelelően fővárosi
minta szerint rendeztem be, b. párt-
fogásukat továbbra is kérve

2292 kitűnő tisztelettel

VÁRHOL LÁSZLÓ,

uri és női czipész.

Hölgyeim!

Üzletemet a Deák Ferencz-utca
30-ik szám alól

ugyanaz utcában a másik ol-
dalon a 2-ik szám alá

Vass-szálloda mellett levő házba
helyeztem.

Kérném a n. é. hölgyközönség
bizalmát továbbra is. Nálam ké-
szülnek divatos füzők, mell tartók,
has szorítók, egyenes tariók. Vi-
dékiek kérjenek mérték vételi uta-
sítást. 1656

Tisztelettel

Pilcz Irma, Arad.

Egy jó minőségű és
trágyázott

190 kat. holdas birtok szor-
galmas 5 kis gazdának részibe
való megmunkálásra, a vagy

bérbe

2158

kiadó.

Bővebbet a tulajdonosnál.
Czim a kiadóban megtudható.

Masztig Pál

Női kelengye és divatáruház.
ARADON,
Andrássy-tér 22. sz.

Vászon, chifon, asztalnemű, selyem, szőnyeg, divatszövetek és férfi divat nagy raktára.

ELSŐ ARADI

Hornyolt cement-fedélcserép gyár
rétháti KÖVÉR és TÁRSÁ.

Iroda: ARAD, Kiss-utcza 6.

Ajánlják nagy készletben levő

hornyolt cement cserepeket,

mely minden más hason-
mű cseréppel szemben a

legjobb és legolcsóbb

fedő-anyagnak bizonyult,
mely ezenkívül az ácsmun-
kánál, miután a lécezés 38
cm. távolságban szegezendő,
egyéb cserepekkel szemben
40% megtakarítást eszközöl.

2273

Számos elismerő levél kívánatrr eredetiben bemutatható.

Kovács Soma és Társa

Arad, Neuman-palota.

gép, műszaki áruk, pinczegazdászati esz-
közök gyári raktára.

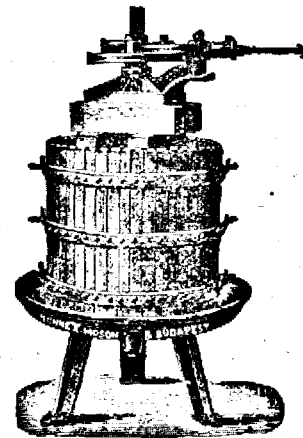
Borsajtók,

Szőlőzuzók,

Bogyozók,

Szivattyúk,

Kutak. . . .

Gumitömlők.

Ékek,

1125 Boronák,

Vetőgépek,

Konkolyozók,

Morzsolók.

Kühne E. mosoni gépgyáros biz. raktára.

Alapított 1856.

Minden darab
új, fess és divatos.

Külföldi

Raglánok 5 frttól feljebb.
Leányka kabátok legolcsóbban.

bevásárlási utamról hazatérve értesitem Arad és vidéke m. t.
hölgyközönséget, hogy

az őszi divat összes újdonságai raktáromba beérkeztek.

Soha szebb ruha és costüme szövetet még nem látott senki!

Fehérneműim bámulatot keltenek!

Országosan ismert olcsóságomat egy 20 oldalas szenzációs
nagy árjegyzék bizonyítja, melyet bárkinek ingyen és bér-
mentve készséggel megküldök.

Továbbá áruházamban egy általánosan nagy feltűnést keltő

női felöltő-osztályt rendeztem be,

mit e hó 10-én a n. b. vevőközönség rendelkezésére bocsájtok. — Tisztelettel

HEGEDÜS ÁRMIN

ARAD, Szabadság-tér 17., a 13 vértanu szoborral szemben.

Eredeti párisi modellek nagy választéka.

Figyeljünk a kékre festett kinyakatra!

2290

APRÓ HIRDETÉSEK.

Felvezetésüket teljesen ingyen ad a kiadóhivatal:
József főherceg-ut 22. szám
Telefon szám: 151.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban:
József főherceg-ut 22. szám.
Telefon szám: 151.

Tudakozódásait kérjük a hirdetés előtt levélben megkérdezni.

Az apró hirdetések előre fizetendők

Ezen rovatban minden szó egyszeri betétként árnak 4 fillér, vastagabb betűkért 6 fillér. — Családot kereső vagy családunk ajánlása apró hirdetés 20 szóig 50 fillér, minden levélből szó 4 fillér — Hirdetési leveleslapok 50—60 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

Akinek

Ismeretség híján

lakástársa,
zevelőre,
iskolavezetőre,
kézvelőre,
segédre,
ispánra,
szabadállásra,
kölcsönösre,
vinszellőre,
keresésre,

kölcsönösre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobalányra,
házi- vagy
irodászolgára,
pénzbeszédőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége

Aki

otthoni munkán

szobrot,
szorgotát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

fiúlelőt,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

személy állást betölténi kíván: legbiztosabbban értesítse, ha az

„ARADI KOZLONY”

kis hirdetési rovatát használja.

Intelligens uri családnál

3—4 középiskolai tanuló teljes ellátásban részesül. Instructor a háznál. Zongora használat. Esetleg egy különbejárati butorozott szoba azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban.

Szalonna

téll 72, zsír 76, friss sertéshus 72 és minden hentesáru a legjutányosabb napi áron kapható Garai Károlynál, Boczkó-utca 2. szám, Háltérrel szemben. Ugyanott egy tanulóknak való fiú felvétetik. 2244

Családi lakóházi

6 szoba, fürdőszoba és mellékhelyiségek, november 1 re kiadó. — Bővebbet Halász-utca 16. 2247

„Munk“-féle

szabadalmazott 5 kgr. szőlőládák kaphatók darabonként 20 fillér. 100 drb. vételnél drbjá 16 fillér. Barta S. Arad, Szabadság-tér 21. szám. 2062

Eladó ház!

A belvárosban, Szent-Péter-tér 4/a. számú 2 utcára szolgáló ház szabad kézből 14.000 koronáért eladó. Jövedelmez évenként 1704 koronát. A vételhez szükséges 7000 korona. Bővebb felvilágosítást nyújt a háztulajdonos ugyanott. 2228

Boros Béni-tér 1. sz.

házban két üzlethelyiség kiadó. 2286

Eladó

Wertheim Cassa, szám, 7 suly 1500 Kilo, páncélozott, 2 ajtó, 8 fiókkal, esetleg kisebb becserezhető és egy csinos 1. számú. Bildhauer, Orozy-utca. 2291

Lampionok

20 fillértől, confetti és serpentin kapható **Ingusz I. és Fia** könyvkereskedésben Aradon, Weltzer János utca. Telefon 517. 235

Zeneakadémiát

végzett okl. zenetanár úr zongoraleckét elvállal. — Cím a kiadóhivatalban. 2245

Ispáni,

főügyelői, vagy erdőkezelői állást keresek, 34 éves vagyok, nő, 12 évi ispáni praksziszom van, földműves iskolát végeztem, románul beszélek, igényem szerény. Pataky István, Bajóth, (Esztergom-m). 2280

Eladó ház

a villanyteleppel szemben, jó forgalmu korcsma, több lakással. Bővebbet ugyanott. 2268

Könyvvezető,

mérlegképes, naponta néhány órai foglalkozást keres. Cím a kiadóhivatalban. 2224

Veszek könyvtárakat,

egy-egy könyvet és hangjegyeket legmagasabb áron. Kerpel Izsó könyv-, papir- és zeneműkereskedése, könyv- és zenemű kölcsönháza, Aradon. 246

Glogovácson

a 498. számú ház, a melyben kényelmes üzlethelyiség van, teljes berendezéssel minden órában kiadó. Bővebbet ugyanott. 2270

Eladó ház!

Világos főutcáján egy teljesen jó karban levő 10 évtől adómentes ház, melyben szép üzlethelyiségek vannak, azonnal eladó. Értekezhetni Kovaszinczon Tóth Lajos, kereskedőnél. 2288

Három jó karban levő

harisnyakötőgép minden hozzátartozóval, minden áron eladó. Megtekinthető Gauber József tulajdonosnál, Makón. 2284

Eladó.

Paulson egy ház, melyben évek óta üzlet van azonnal kiadó esetleg eladó. Értekezhetni lehet Schwab Albertnél, Arad, Petőfi utca 1. szám. 2288

Női szabószághoz

elsőrendű derekas lányok jó fizetéssel azonnal felvétetnek, ugyanintén tanuló lányok is Zrínyi utca 4. a 2296

Eladó

egy magánlakásu ui ház, melynek udvarán 2 lóra istálló is van. Cím a kiadóban. 2285

Eladó

két teljesen jó karban levő üzleti portálé. — Cím a kiadóhivatalban. 2287

A Maros-utca

és Erzsébet körút sarkán épült új bérpalotában több utcai és udvari nagy és kis családi és egy garzon lakás, továbbá egy raktár és üzleti pinczehelyiség nove ber 1-ére kiadó. Bővebb felvilágosítást nyújt, Dr. Sugár Jenő ügyvédi irodáj. 2289

Ugyes ruha varrónő

ajánkozik házakhoz, helyben vagy vidékre. Lakása, Arad Batthyányi-utca 17. szám. 2.94

Tanulókat

magán órákra elvállal tanulóul csekély díjért. Ha a tisztelt szülők címüket a kiadóhivatalba hagyják, esetleg látogatást tesz. Cím Obetka Anna tanítóú Boros Béni-tér 15 szám, 29 ik ajtó. 2295

Megérkeztek a nyári divat ajándékok!

Brunner Béla

úri divat- és különlegességek üzlete
Arad, Szabadság-tér 20. sz.
(Forray-u. sarok, gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol mindenkor a legújabb Saison divat-különlegességek raktáron vannak.

Pa-, vászon- és bőr utazó-bőröndök nagy választékban!

Nagy választék francia és angol illatszerek különlegességekben.

HAMERLI pécsi koztyű gyár főraktára!

Olcsó árak! — Pontos kiszolgálás!

Videki megrendelések azonnal elintéztetnek. 1807

A mezőhegyesi cukorgyárban

nagyobb mennyiségű

égetett

mész

eladó.

Rendelések a mezőhegyesi cukorgyár igazgatóságához intézendők.

A világon a legjobb és legbiztosabb

Patkányméreg

az özv. Weinberger Mórné-féle!

Mindenki csak egyszer győződjön meg róla, hogy csak ez a legbiztosabb és leggyorsabb. Egyszeri használat után annyira pusztít, hogy többé azon a helyen, ahol a pusztítás történt, soha tájára sem jön egér, vagy patkány. — Becses megrendelésüket úgy a helyben, mint a vidéki közönségnek pontosan és azonnal szállítom. — **1 adag 1 kor., egy kiló 30 korona.** — Maradtam 2189 tisztelettel

Fried Ignáczné,

szül. Weinberger Hermina.

Arad, Halász-u. 9. Domány-ház.)

KUZZI

női kalap divat-terem!

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozom, hogy Aradon, **Deák Ferenc-utca 2. szám alatt** (Sebesyház) egy, a mai kor és modern ízlés minden követelményének megfelelő

női kalap divat-termet nyitottam

Üzletemben a legelőkelőbb cégektől kikerült és legszebb kivitelű modelleket állandóan raktáron tartom.

Állandó és a legnagyobb választék **gyászkalapokban.**

Átalakítások és minden e szakmába vágó munkálatok jutányosan és pontosan végeztetnek.

Videki megrendeléseket a legmesszebb menő körültekintéssel eszközölök. 1981 Szives partifogást kér

AMTMANN ANNA

Arad, Deák Ferenc utca 2.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség figyelmébe ajánlani, hogy a gróf Nádasdy-palotában, Forray-utca

UJ

órás és ékszer üzletet

nyitottam,

ahol órák és ékszerek a legjutányosabb ár mellett kaphatók.

Ugyisint veszek zálogcédlőket, tört aranyat, vagy új tárgyakra átcserelem. 1771

A nagyérdemű közönség szives partifogását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Deutsch Izidorné.

Magyar királyi államvasutak áll. főnökség.

2624—1906. R. szám.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárúsítandó u. m.: két kocsirakomány préselt szalma nyilvános árverezése az Arad állomásunkon lévő raktárhivatalban 1906. évi szeptember hó 3-án délelőtt 9 órakor tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezenel meghívatik.

Az állomásfőnök h.

Bakos.

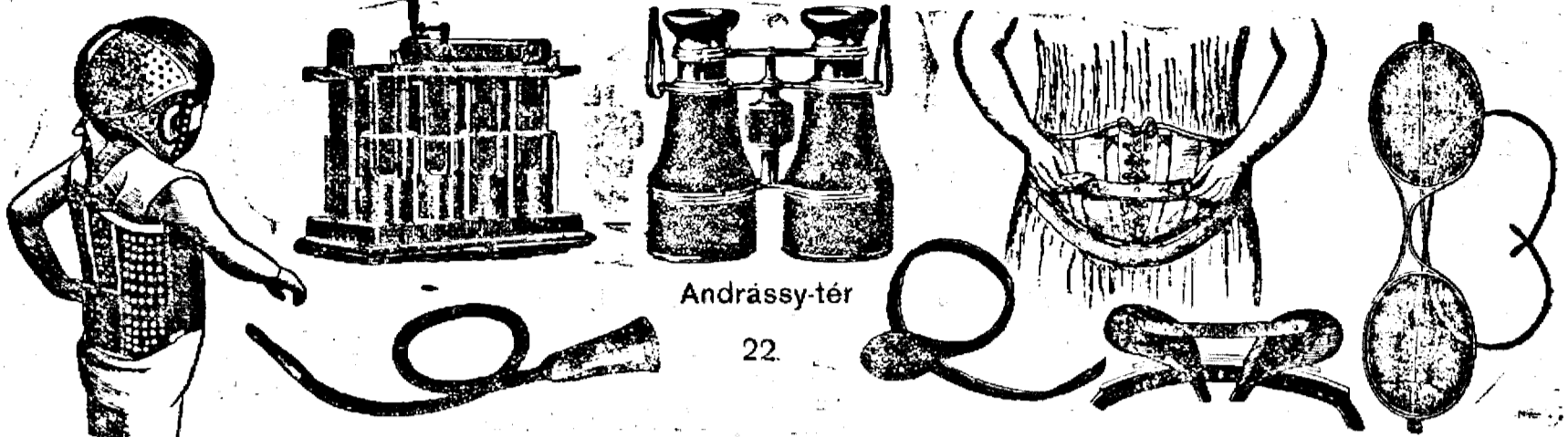
Nagy raktár párisi különlegességekben!

UJ!

UJ!

UJ!

UJ!

Andrássy-tér

22.

A nagyérdemű közönség tudomására hozom, hogy Aradon, Andrássy-tér 22. szám alatt a mai kor igényeinek megfelelő: Orvosi műszerek, saját műhelyemben készített kötszerek, ugymint: sérv, haskötők, szuspensóriumok, valamint látészerezeti eszközök, ugymint: színházi és tábori látésővek, mindennemű szemüvegek

nagy raktárát megnyitottam.

1871

Szíves pártfogását kérve, maradtam alázatos szolgája. Deutsch Mihály.

Nagy raktár párisi különlegességekben!

ad 257—906.

Árverési hirdetemény.

A kapruczai körjegyzőséghez tartozó községek képviselőtestületeinek elhatározása folytán ezzel közhírré teszem, hogy a faalkotásu jelenlegi körjegyzői épületet, melynek hossza 19 méter, szélessége 9 méter, f. évi szeptember hó 8-án, d. e. 11 órakor a körjegyzői irodában tartandó nyilvános árverésen készpénz fizetés mellett eladóvá teszem.

Kikiáltási ár 500 korona. Miről venni szándékozik arról értesítettnek, hogy az eladott ház 4 napon belül elhordandó lesz.

Zárt ajánlatok a kikiáltási árnak 10 %-ával látandók el.

Kelt Kapruczán, 1906. aug. 27.

2264

Totterer János,
körjegyző.

Minden elképzelhető

Órajavítás 1 korona.

Zsebóraüveg, mutató 10 kr.

Schwimmer Albert

órás mesternél Aradon, 137

Szabadság-tér 5—6. szám alatt.

(Pótlal kávéház mellett.)

Kérem a czimre
ügyelni.

ad 257—906.

Árlejtési hirdetemény.

A kapruczai körjegyzői lak- és irodahelyiség újonnan felépítésére a megyei törvényhatóság 225/1906. sz. határozatával jóváhagyott és költségvetésileg 20390 kor. 34 fillérrel megállapított terv alapján folyó évi szeptember hó 8-án, d. e. 10 órára a kapruczai körjegyzői irodában tartandó árlejtést hirdetek.

Az árlejtési határnapi az építési feltételek, terv és költségvetés a kapruczai körjegyzői irodában hivatalos órán belül megtekinthetők. Zárt ajánlatok a kikiáltási árnak 10% ovadékkal kell ellátva lenniök.

Miről vállalkozók arról értesítettnek, hogy a téglanyag ez évben már megkezdendő építkezéshez rendelkezésre áll.

A kapruczai körjegyzőség képviselőiben.

Kelt Kapruczán, 1906. aug. 27.

2266

Totterer János,
körjegyző.

Vidéki szülők figyelmébe!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Neumann M. cég aradi üzletéből 15 évi működésem után kiléptem s helyben Szabadság tér, gróf Nádasdy-palotában

férfi-, fiu- és gyermekruha áruházat nyitottam.

Lelkiismeretes kiszolgálás. Meg nem felelő árut kicserélek vagy a pénzt visszaadom.

Mérték utáni rendelések.

Aradon iskolába járó diákok vidéken lakó szülőknek különös figyelmükbe ajánlom, hogy t. rendelőimnek javításokat és vasalásokat ingyen készítek. — Postai megrendelések pontosan, lelkiismeretesen és gyorsan elintéztetnek.

1851

BRAUN MIKSA.